

HELSINGIN YLIOPISTO
VALTIOTIETEELLINEN TIEDEKUNTA
KRIMINOLOGIAN JA OIKEUSPOLITIIKAN INSTITUUTTI

KATSAUKSIA 8/2015

VAIKUTUSTEN ARVIOINTI JA LAINVALMISTELUN PERUSTIETOJA VUODEN 2013 HALLITUKSEN ESITYKSISSÄ

KATI RANTALA & ANU LIIMATAINEN & ANNI RYTIOJA &
MIRA KERÄNEN

Julkaisija Helsingin yliopisto
Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
www.helsinki.fi/krimo

PL 24, Unioninkatu 40
00014 HELSINGIN YLIOPISTO

Sarja Katsauksia 8/2015

ISSN 2342-7779 (verkkajulkaisu)
ISBN 978-951-51-0619-3 (pdf)

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	1
1 Johdanto	3
1.1 Tausta ja tavoitteet.....	3
1.2 Vaikutusten arvioinnin yleinen tila	4
2 Aineisto ja analyysi.....	6
3 Perustietoja hallituksen esityksistä.....	7
3.1 Sääntelyn määrä ja luonne.....	7
3.2 Esitysten tavoitteet.....	11
3.3 Valmistelun organisointi	12
3.4 Euroopan unionin vaikutus	15
4 Vaikutusten arvioinnit	17
4.1 Yleisiä piirteitä.....	17
4.2 Vaikutuslajikohtainen arviointi	20
4.3 Määrällisten ja kielteisten vaikutusten arviointi	28
5 Yhteenveto	31
5.1 Tausta ja tavoitteet.....	31
5.2 Lainvalmistelun perustiedot.....	31
5.3 Vaikutusten arviointi	32
Lähteet	34
Liite 1: Muuttujaluettelo.....	35
Liite 2: Liitetaulukot.....	46

TIIVISTELMÄ

Tässä raportissa tarkastellaan vuoden 2013 hallituksen esityksiin kirjattuja vaikutusarviointeja ja muita keskeisiä sisällöllisiä ja valmistelun organisointiin liittyviä ulottuvuuksia. Vertailuaineistona käytettiin vastaavia tietoja vuosilta 2009 ja 2005 sekä jossain määrin vuosilta 1998 ja 1994. Edellisessä vastaavassa, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvityksessä painopiste oli vuoden 2012 hallituksen esityksissä. Vuoden 2013 tarkastelua motivoi erityisesti kysymys, vaikuttaako tuloksiin se, kuinka pitkään hallitus on ehtinyt toimia aineiston keräämisvuoteen mennessä. Nyt kolmelta tarkasteluvuodelta (2013, 2009 ja 2005) kerätyt hallituksen esitykset sijoittuvat eduskuntavaalien jälkeen toiseen kokonaiseen vuoteen. Vuosi 2012, jota edellisessä raportissa erityisesti tarkasteltiin, oli vasta hallituksen ensimmäinen kokonainen vuosi.

Lainvalmistelun perustiedot

- Perustelusivujen, lakiehdotusten ja pykäliden määrän kasvu hallituksen esitystä kohden ovat pitkän aikavälin trendejä. Lakiehdotusten ja pykäliden määrä esitystä kohden kuitenkin notkahti vuonna 2012 verrattuna vuosiin 2009 ja 2013. Tämä johtunee siitä, että vuodet 2009 ja 2013 olivat voimassa olleen hallituksen toisia kokonaisvuosia, eli hallitus oli ehtinyt toimia pidempään kuin vuonna 2012.
- Perusvalmistelun organisoinnin laajapohjaisuus (sidosryhmien osallistaminen) on lisääntynyt vuodesta 2012 vuoteen 2013. Tässäkin syy on todennäköisesti se, että vuosi 2013 oli pidemmällä hallituskautta kuin vuosi 2012 ja esitykset laajempia edellä todetun mukaisesti. Työryhmien valmisteleminen esitysten osuus oli vuonna 2013 suurempi kuin yhtenäkkään muuna tarkasteluvuonna. Myös laajapohjaista esivalmistelua oli vuonna 2013 huomattavasti enemmän kuin aiempina tarkasteluvuosina. Toisaalta vuoden 2013 hallituksen esitysten valmistelun *laajapohjaisuus ja sen saamat muodot vaihtelevat runsaasti eri hallinnonalojen välillä.*
- Euroopan unionin vaikutus kansalliseen lainsäädäntöön ei vuonna 2013 poikennut olennaisesti aiemmista tarkasteluvuosista. Esityksiä, joilla toteutetaan unionin asetus, oli kuitenkin hieman vähemmän kuin edellisinä tarkasteluvuosina (2009 ja 2012), samoin kuin esityksiä, joilla ei ollut mitään EU-kytkentöjä.

Vaikutusten arviointi

- Hallituksen esitysten vaikutusarviointia erittelevät tekstijaksot ovat pidentyneet vuodesta 2005 vuoteen 2012 ja edelleen vuoteen 2013.
- Vaikutusten arviointi painottuu aiempien tarkasteluvuosien tapaan julkistaloudellisiin vaikutuksiin, viranomaisvaikutuksiin ja yritysvaikutuksiin. Muutokset julkistaloudellisten vaikutusten arvioinnissa ovat 2000-luvun tarkasteluvuosina verrattain pieniä. Viranomaisvaikutusten arviointi ja tunnistaminen ovat lisääntyneet kunakin tarkasteluvuonna vuodesta 2005 alkaen. Yritysvaikutusten arviointi ja tunnistaminen ovat sen sijaan vähentyneet vuodesta 2009 (jolloin ne olivat korkeimmillaan) vuoteen 2012 ja edelleen vuoteen 2013.

- Kotitalouksiin kohdistuvien vaikutusten tunnistaminen on vähentynyt kaikkina tarkasteluvuosina vuoden 2005 jälkeen. Työllisyys- ja työelämävaikutuksia tunnistettiin vuonna 2013 selvästi vähemmän kuin aikaisempina tarkasteluvuosina. Muissa yhteiskunnallisissa vaikutuslajeissa arviointi on ollut kaikkina tarkasteluvuosina kokonaisuudessaan vähäistä.
- Määrällisiä yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia on arvioitu vuonna 2013 huomattavasti harvemmin kuin muina tarkasteluvuosina. Ero vuosien 2012 ja 2013 välillä on huomattava. Julkistaloudellisia vaikutuksia on arvioitu määrällisesti harvemmin vuonna 2013 kuin kahtena edellisnä tarkasteluvuonna (2012 ja 2009). Muissa vaikutuslajeissa määrällisiä arvioita on tehty kaiken kaikkiaan vähän.
- Kielteisten vaikutusten arviointi on pitkällä aikavälillä lisääntynyt hieman viranomaisvaikutusten ja vuodesta 2012 alkaen julkistaloudellisten vaikutusten luokassa. Kansalaisten asemaan kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia on arvioitu vuonna 2013 useammin kuin muina tarkasteluvuosina. Kielteisiä yritysvaikutuksia on arvioitu vuonna 2013 harvemmin kuin vuosina 2012 ja 2009. Muissa vaikutuslajeissa tilanne on pysynyt tasaisena, tai sitä on vaikea arvioida, koska kielteisiä vaikutuksia on ylipäänsä arvioitu vähän.

Kokonaisuudessaan tuloksista ei voi vetää rohkeita johtopäätöksiä aineiston keräämisvuoden merkityksestä eli siitä, kuinka pitkään hallitus on ehtinyt toimia tarkasteluvuonna. Perusvalmistelun organisoinnin ja pykälien määrän suhteen vuosi 2012 poikkeaa hiukan vertailuvuosista (2013, 2009 ja 2005). Lakiesitykset ovat vuonna 2013 myös laajempia ja laaja-alaisemmin valmisteltuja kuin vuonna 2012. Toisaalta vaikutusarviointien laajentuminen sekä sivumäärien lisääntymisenä että eri vaikutuslajien huomioon ottamisena näyttäytyy yleisenä kehityssuuntana. Asetelma ei tarjoa kuitenkaan selitystä sille, miksi osassa vaikutuslajeja (yritys-, kotitalous- ja työllisyysvaikutukset) vaikutusten tunnistaminen on vähentynyt.

1 JOHDANTO

1.1 Tausta ja tavoitteet

Vaikutusten ennakkollinen arviointi on ollut vuosikymmenten ajan keskeinen teema lainsäädännön laadun monissa kotimaisissa kehittämishankkeissa.¹ Se on paitsi jatkuvan kehityksen kohde myös lainvalmisteluun kohdistuva velvoite, ja lainvalmistelijoita varten onkin laadittu monia kotimaisia ohjeistuksia. Keskeisin yleisohjeistus löytyy hallituksen esityksen laatimisoheista (ns. HELO-ohjeet)². Sisällöllisesti kattavin on oikeusministeriön ohjeistus säädösehdotusten vaikutusten arvioinniksi vuodelta 2007³. Sen mukaan lainvalmistelussa tulisi arvioida sekä vaihtoehtoisten ratkaisuehdotusten että varsinaisen ehdotuksen olennaisia vaikutuksia; lisäksi arvioinnin laajuus, yksityiskohtaisuus ja menetelmät tulisi suhteuttaa ehdotuksen sisältöön ja odotettavissa olevien vaikutusten merkittävyyteen. Kummankin ohjeistuksen mukaan vaikutuslajien pääkategoriat ovat taloudelliset vaikutukset, viranomaisvaikutukset, ympäristövaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset.

Vaikutusten arviointi on myös kansainvälisen huomion kohde. Esimerkiksi Suomessa toteutettu Paremmän sääntelyn toimintaohjelma (2005–2006) ja sitä seurannut Paremmän sääntelyn neuvottelukunta (2007–2012) edustivat kotimaista sovellusta Euroopan komission Better Regulation -ohjelmasta, joka päivittää jatkuvasti ohjeistuksia edistääkseen laadukasta sääntelyä. Ohjeistukset kohdistuvat myös vaikutusten arviointiin⁴. Euroopan komission mukaan vaihtoehtojen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon niin taloudelliset, sosiaaliset kuin ympäristöön liittyvät vaikutusten arvioinnit; samaa vaikutuslajien kolminaisuutta korostaa myös OECD⁵.

Kyse ei ole vain muodollisesta prosessista. Parhaimmillaan huolellisesti toteutettu ja dokumentoitu vaikutusten arviointi auttaa päätöksentekijöitä tekemään perusteltuja päätöksiä, mikä lisää luottamusta päätöksentekoon. Tieto suunnitelluista muutoksista ja niiden vaikutuksista auttaa myös kohderyhmiä valmistautumaan vaadittaviin muutoksiin, mikä helpottaa muutosten täytäntöönpanoa. Vaikutuksia arvioimalla voidaan myös varautua mahdollisiin haittoihin, ja arviointitieto on tärkeää toimeenpanoa ja mahdollisia tukijärjestelyjä kehitettäessä.

Tässä raportissa vertaillaan vuoden 2013 hallituksen esityksiin kirjattuja vaikutusarviointeja ja muita keskeisiä sisällöllisiä ja valmistelun organisointiin liittyviä ulottuvuuksia aiempiin vastaaviin, Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvitysten tuloksiin. Edellisessä raportissa painopiste oli vuoden 2012 hallituksen esityksissä, mutta tuloksia suhteutettiin myös vuosiin 2009 ja 2005 sekä jossain määrin vuosiin 1998 ja 1994⁶. Tämän raportin analyysit perustuvat samaan eri vuosien aineistoon, johon on lisätty tietoja vuodelta 2013. Saatavilla oli myös analyysi

¹ Näistä viimeisimpiä ovat esimerkiksi sääntelyn kehittämiseksi asetetut työryhmät (SÄKE-työryhmät 2005, 2007, 2011), Paremmän sääntelyn toimintaohjelma (2005–2006) ja Sujuvampaa lainvalmistelua -hanke (2010–2012).

² OM 2004.

³ OM 2007.

⁴ Euroopan komissio 2009: 32.

⁵ OECD 2012.

⁶ Slant & Rantala 2013.

muutamaan yhteiskunnalliseen vaikutuslajiin kohdistuvasta arvioinnista vuoden 2014 hallituksen esityksissä⁷. Se otetaan vertailussa huomioon soveltuvin osin⁸.

Käsillä olevaa analyysiä ei ole välttämättä tarkoituksenmukaista tehdä joka vuoden hallituksen esityksistä. Tässä raportissa vuoden 2013 tarkastelua kuitenkin motivoi se, että aineiston keräämisvuodella suhteessa hallituskauteen saattaa olla merkitystä tulosten kannalta. Voidaan esimerkiksi ajatella, että laajimmat ja kiistanalaisimpaan lainvalmisteluun perustuvat hallituksen esitykset painottuvat hallituskauden loppuun ja päinvastoin ja että tällä olisi myös vaikutusta vaikutusten arviointiin. Nyt kaikki kolmelta tarkasteluvuodelta (2005, 2009 ja 2013) kerätyt hallituksen esitykset sijoittuvat eduskuntavaalien jälkeen toiseen kokonaiseen vuoteen. Vuosi 2012, jota edellisessä raportissa erityisesti tarkasteltiin, oli tässä suhteessa poikkeava. Spekulaatioiden välttämiseksi analyysi haluttiin tältä osin päivittää.

1.2 Vaikutusten arvioinnin yleinen tila

OECD on tarkastellut suomalaisen lainvalmistelun vaikutusarviointia vuosina 2003 ja 2010. Ensimmäisellä kerralla OECD kiinnitti huomiota muun muassa seuraaviin kehittämiskohteisiin: poliittisen sitoutumisen maksimointi vaikutusten arviointiin, lainvalmistelijoiden koulutus ja vaikutusten arvioinnin sisällyttäminen päätöksentekoon.⁹ Vuoden 2010 arvion mukaan tilanne oli parantunut, joskaan ei kokonaan korjaantunut. Puutteita nähtiin esimerkiksi kuulemiskäytännöissä ja vaikutusten arvioinnin menetelmien hallitsemisessa.¹⁰

Toisaalta tulevaisuuden ennakointi on lähtökohtaisesti vaikeaa, eikä arviointien osumista oikeaan voida välttämättä varmistaa hyvälläkään menetelmäosaamisella. Mahdollisten menetelmien kirjo on laaja, ja oikean menetelmän osaava soveltaminen juuri käsillä olevaan hankkeeseen voi olla haastavaa, samoin tilaajaosaaminen silloin, kun tarvitaan ulkopuolisen tahon tuottamaa tietoa¹¹. Kaikkia välillisiä vaikutusmekanismeja ei ole aina myöskään mahdollista havaita etukäteen, ja reunaehdot, jotka pätevät lakia valmisteltaessa saattavat muuttua nopeasti.

Myös poliittisen sitoutumisen puute sekä vaikutusarvioiden laadukkaaseen laatimiseen että niiden tehokkaaseen hyödyntämiseen on visainen haaste. Tämä juontuu siitä, että lakeja valmistellaan viime kädessä edustuksellisen demokratian kehityksessä. Toisin sanoen poliittinen ohjaus on legitiimiä. Kovin voimallisella oh-

⁷ Kemiläinen & Keinänen 2015.

⁸ Vertailu ei kuitenkaan korostu, koska tässä raportissa ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi painottaa havaintoja, jotka ovat vaikutuslajin luonteen vuoksi lähtökohtaisesti vähäisiä. Osa Kemiläisen ja Keinäsen (2015) tarkastelemista vaikutuslajeista on tällaisia: analyysi on rajattu kansalaisten asemaa ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa koskeviin vaikutuksiin, sosiaali- ja terveysvaikutuksiin, yhdenvertaisuusvaikutuksiin, lapsiin kohdistuviin vaikutuksiin ja sukupuolivaikutuksiin. Analyysissä esitetään kyseisistä vaikutuslajeista arviointitietoa myös vuosien 2005, 2009 ja 2012 hallituksen esityksistä Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuun (Slant & Rantala 2013) perustuen, mutta ne eivät kaikilta osin täsmää alkuperäislähteen tietojen kanssa.

⁹ OECD 2003, 64–66.

¹⁰ OECD 2010, 19.

¹¹ Slant, Rantala & Kautto 2014.

jaus on taipumusta kuitenkin haitata objektiiviseen tarkasteluun pyrkivää, tasa-
puolista ja myös haittoja tunnistavaa vaikutusten arviointia. Tätä dilemmaa on
tuotu esille Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen lainvalmistelun tutkimuksissa¹².
Samoja havaintoja on tehty myös kansainvälisissä tutkimuksissa. Vaikka laaduk-
kaita vaikutusarvioita tehtäisiinkin, ne eivät välttämättä vaikuta päätöksentekoon,
tai sitten vaikutusarvioiden käyttö voi olla muulla tavoin poliittisesti määrittynyttä¹³.
Asetelmaa voidaan tulkita siten, että arvovapaaseen tietoon tähtäävä arviointi ei
kohtaa poliittisen päätöksenteon realiteetteja; kumpikin keskustelee eri kielellä ja
erityyppisistä taustaoletuksista käsin¹⁴.

Kotimaisissa tutkimuksissa ja selvityksissä vaikutusten arvioinneissa on ha-
vaittu myös sellaisia ongelmia ja puutteita, joihin on helpompi vaikuttaa. Yhtenä
toistuvana havaintona on ollut yksilöihin kohdistuneiden vaikutusten suhteellisen
vähäinen arviointi, ja sama pätee kielteisten vaikutusarvioiden esittämiseen.¹⁵
Osassa tapauksia tämä voi johtua poliittisen ohjauksen voimallisuudesta, mistä
edellä oli puhetta. Lisäksi voidaan ajatella, että monessa tapauksessa lakiehdot-
uksen läpimenoa eduskunnassa ei kenties haluta vaarantaa kielteisillä arvioilla¹⁶.

Yleisesti on myös tiedossa, että vaikutusten arviointiin ryhdytään usein liian
myöhäisessä vaiheessa lainvalmisteluprosessia ja että prosessin dokumentointi on
puutteellista. Esimerkiksi tutkimuksessa, joka koski lainvalmistelun laatua pääministeri
Vanhasen II hallituksen kärkihankkeissa havaittiin, että vaikutusten arviointi ei
perustunut systemaattiselle arvioinnille, sen ajoitus jäi liian myöhäiseen vaihee-
seen, suunnittelu oli vähäistä, samoin olemassa olevan tietopohjan kartoittaminen.
Vaikutusten arviointia ei aina myöskään hahmotettu omana lainvalmisteluprosessin
osa-alueena, johon pitäisi systemaattisesti kiinnittää huomiota.¹⁷

Monissa Euroopan ja anglosaksisissa maissa on alettu lisääntyvästi kiinnittää
huomiota sääntelystä aiheutuviin kustannuksiin. Yhtenä painopisteenä tässä ke-
hityksessä on ollut pyrkimys vähentää yrityksiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa,
mutta ote on osassa maita laventunut koskemaan sääntelyn kustannuksia yli-
päänsä.¹⁸ Arviointi on tosin sitä vaikeampaa, mitä kattavampaa analyysiä tavoitel-
laan. Lisäksi tietopohja on usein lähtökohtaisesti vajavaista jo hankekohtaisissa
analyyseissä, ja välillisiä, mutta kustannuksia yhtä kaikki synnyttäviä vaikutuksia
voi olla hankala hahmottaa¹⁹.

Vaikka vaikutusarvioinnin kentällä riittää monimuotoisia haasteita, kaikki vai-
kutuservioiden laatua ja vaikuttavuutta edistävät toimenpiteet voivat tuoda paitsi
säästöjä myös vähentää erityyppisiä haitallisia vaikutuksia, jos ne on arvioinnissa
tunnistettu ja osattu ottaa huomioon. Vaikka täydellisiä arvioita ei ole välttämättä
perusteltua odottaa, lainvalmistelijan vastuulla on osoittaa, että vaikutuksia on ar-
vioitu huolellisesti ja monipuolisesti sillä tietopohjalla, osaamisella ja panostuk-
sella, mitä kulloisessakin hankkeessa on ollut kohtuullista odottaa. Moniin maihin
on lainvalmistelun tueksi perustettu erityinen vaikutusarvioinnin tukiyksikkö, ja sa-
mantapainen toiminta käynnistyy Suomessa vuoden 2016 alussa.

¹² Rantala 2011; Slant, Rantala & Kautto 2014.

¹³ Radaelli 2009; Rissi & Sager 2013: 360.

¹⁴ Herlin, Jacob, Pesch & Pacchi 2009.

¹⁵ Slant & Rantala 2013.

¹⁶ Ahtonen, Keinänen & Kilpeläinen 2011, 156–157.

¹⁷ Rantala 2011, 149–150; Slant, Rantala & Kautto 2013.

¹⁸ Tala 2015; ks. myös Cecot, Hahn, Renda & Scheffler 2008.

¹⁹ Tala 2015.

2 AINEISTO JA ANALYYSI

Tämän raportin aineisto koostuu etupäässä vuosien 2005, 2009, 2012 ja 2013 hallituksen esityksistä, jotka sisältävät lakiehdotuksen. Tiedot vuoden 2013 hallituksen esityksistä perustuvat tätä selvitystä varten analysoituun aineistoon²⁰. Muu eli vertailuaineisto on kerätty, analysoitu ja raportoitu aiemmin²¹. Vertailuaineistoa on rajallisesti myös vuosien 1998 ja 1994 esityksistä. Kuten aiemmin todettiin, raportissa otetaan myös soveltuvin osin huomioon vuoden 2014 hallituksen esityksistä tehty muutamaa yhteiskunnallista vaikutuslajia koskeva analyysi²².

Kuten Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen edellisessä selvityksessä²³, analyysi perustuu siihen, mitä hallituksen esityksiin on kirjattu. Suorilla jakaumilla ja ristiintaulukoinneilla on tarkasteltu taustamuuttujien yhteyttä toisiinsa ja vaikutusten arviointiin. Keskeisiä taustamuuttujia ovat muun muassa hallinnonala, sääntelyn määrällistä kehitystä kuvaavat indikaattorit, esityksen valmistelutapa, laajuus ja tavoite. Omana kysymyksenään on lisäksi esityksen suhde Euroopan unioniin.

Vaikutusten arviointia eritellään vaikutuslajeittain, joita on 16. Ne perustuvat oikeusministeriön vuonna 2007 julkaisemaan vaikutusten arvioinnin ohjeistukseen²⁴. Aiemman selvityksen mukaisesti tarkastelussa käytetään kolmea termiä kuvaamaan vaikutusten arviointia²⁵. *Vaikutusten tunnistamisella* tarkoitetaan sitä, että esityksessä on tunnistettu jokin vaikutuslaji huolimatta siitä, onko vaikutus katsottu vähäiseksi tai merkittäväksi. *”Ei vaikutuksia”-arviointilla* tarkoitetaan sitä, että jokin vaikutuslaji on otettu tarkastelussa huomioon ilman, että vaikutuksia on kirjattu esitykseen. Tämä kategoria sisältää esimerkiksi maininnat ”esityksellä ei ole vaikutuksia” tai ”esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia” (edellyttäen, että kuvaus jää kyseisen maininnan tasolle). Jaottelun tarkoituksena on erottaa varsinaiset vaikutusten arvioinnit pelkistä maininnoista, ettei vaikutuksia ole. *”Ei arvioitu”* tarkoittaa, ettei vaikutuslajin arviointiin ole otettu kantaa. Vaikutusarvioita on kuvattu laadullisesti aikaisemmassa selvityksessä, joten samaa ei tehdä tässä uudesta²⁶.

Aluksi eritellään perustietoja hallituksen esityksistä: sääntelyn määrä, esitysten tavoitteet, valmistelun organisointi ja Euroopan unionin vaikutus lainvalmisteluun. Tämän jälkeen esitellään vaikutusten arvioinnin yleisiä piirteitä ja sen jälkeen vaikutuslajikohtaisia arvioita. Niiden ohessa esitellään rajallisesti myös hallinnon-

²⁰ Lakiehdotuksen sisältäviä hallituksen esityksiä oli 224 kappaletta vuonna 2005. Vastavia esityksiä oli 282 vuonna 2009 ja 197 vuonna 2012 (Slant & Rantala 2013). Niitä oli 212 vuonna 2013.

²¹ Slant & Rantala 2013.

²² Ks. alaviite 8.

²³ Emt.

²⁴ Vaikutukset on ohjeistuksessa jaoteltu julkistaloudellisiin ja kansantaloudellisiin vaikutuksiin, yritysvaikutuksiin, kotitalousvaikutuksiin, viranomaisvaikutuksiin, työllisyyteen ja työelämään kohdistuviin vaikutuksiin, ympäristövaikutuksiin, kansalaisten asemaan ja toimintaan kohdistuviin vaikutuksiin, yhdenvertaisuuteen, sukupuoleen ja tasa-arvoon kohdistuviin vaikutuksiin, sosiaali- ja terveysvaikutuksiin, rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen kohdistuviin vaikutuksiin, aluekehitys vaikutuksiin ja tietoyhteiskuntavaikutuksiin.

²⁵ Slant & Rantala 2013.

²⁶ Tekeillä on erillinen vaikutusarvioiden laatua kuvaava analyysi.

alakohtaista tietoa. Puolustusministeriötä ja valtioneuvoston kansliaa ei oteta kyseisissä erillistarkasteluissa huomioon, koska ne tuottivat vuonna 2013 hyvin vähän hallituksen esityksiä. Raportin lopussa on runsaasti liitetaulukoita, joissa on yksityiskohtaista tietoa hallinnonalakohtaisista arvioinneista. Lopuksi esitetään yhteenveto keskeisistä havainnoista.

3 PERUSTIETOJA HALLITUKSEN ESITYKSISTÄ

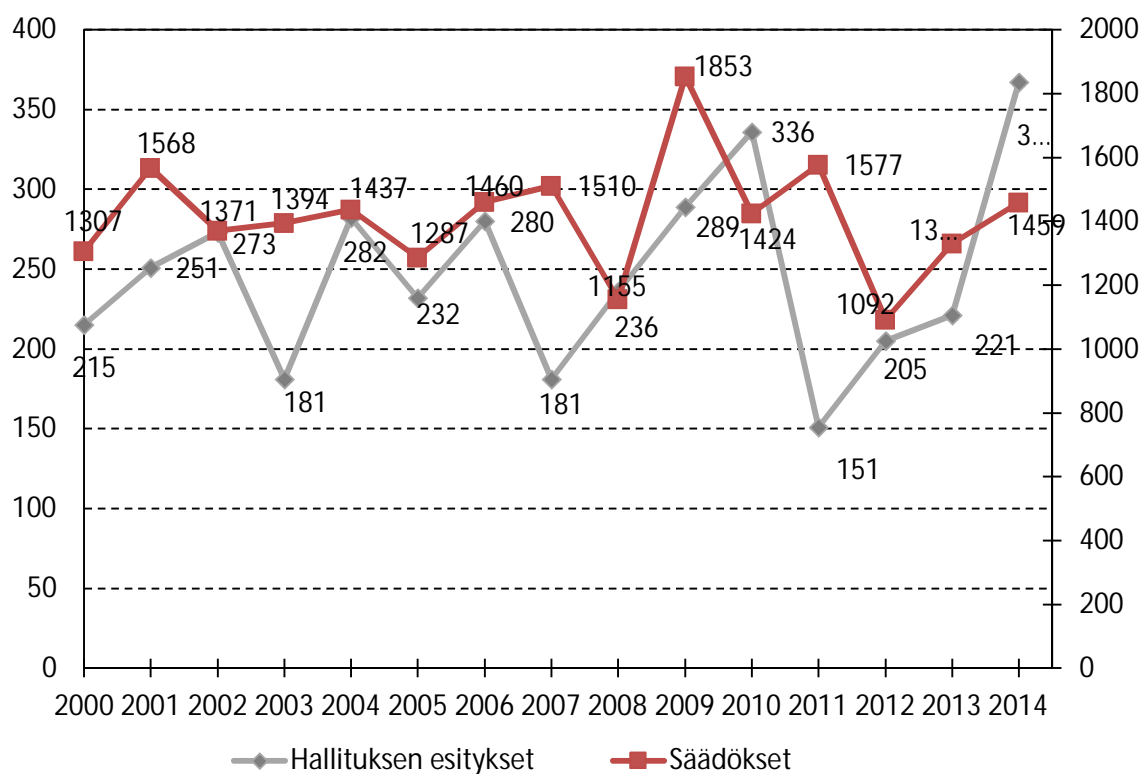
3.1 Sääntelyn määrä ja luonne

Ennen hallituksen esitysten tarkastelua taustaksi esitetään karkea kuva vuosittain annettujen hallitusten esitysten ja säädösten määrästä Suomen asetus- ja säädös-kokoelmassa julkaistujen tietojen perusteella (kuvio 1). Kehittyneissä valtioissa säädetyn oikeuden kokonaismäärä on kasvussa. *Uudesta sääntelystä* suuri osa kuitenkin muuttaa aikaisempaa lainsäädäntöä, jolloin säädösten määrä saattaa myös vähentyä²⁷.

Kuten kuvioista 1 näkyy, vuonna 2012 säädöksiä annettiin poikkeuksellisen vähän, mutta vuonna 2013 niiden määrä kasvoi jälleen. Kasvu on jatkunut vuoteen 2014. *Hallituksen esitysten määrä* on yleensä alhainen eduskuntavaalien järjestämisvuosina, kuten kuvio ilmentää. Lisäksi vaalivuonna 2011 hallituksen esityksiä annettiin poikkeuksellisen vähän (151 kpl), ja vaikka määrä lisääntyi vuonna 2012, se jäi vielä verrattain alhaiseksi. Vuonna 2013 esitysten määrä lisääntyi hiukan, kun taas kasvu oli voimakasta vuonna 2014.

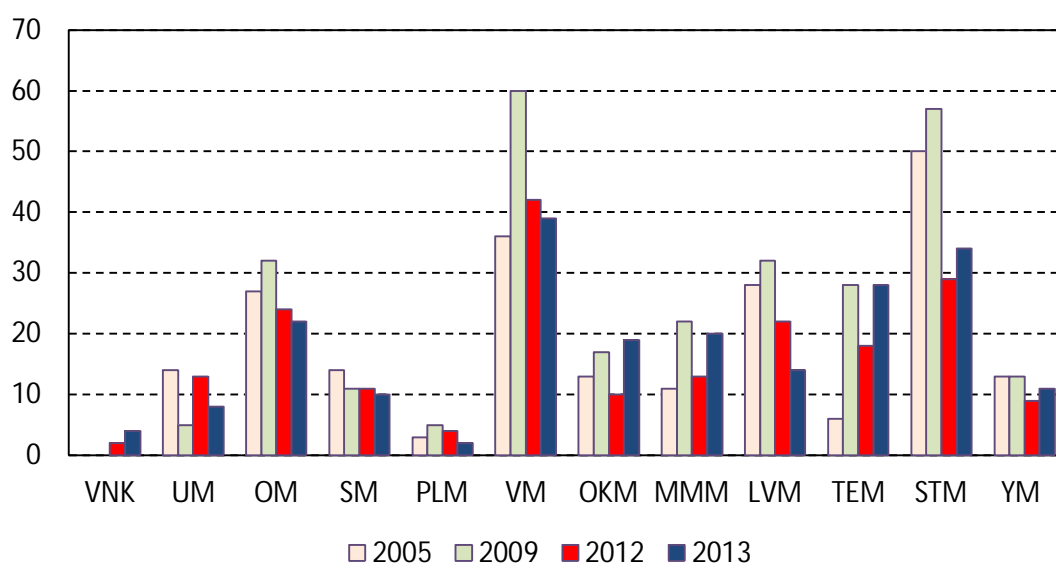
Kuviosta 1 voidaan myös havaita, että säädösten määrä on vaalivuosina 2003, 2007 ja 2011 ollut huomattavan korkea suhteessa annettujen hallitusten esitysten määrään. Epäsuhtaa selittää se, että vaalivuotta edeltäneen hallituskauden viimeisimmät lakiesitykset astuvat pitkälti voimaan vaalivuoden aikana, kun taas uusi hallitus ei ennätä ensimmäisenä vajaan vuotenaan tuottaa merkittävästi lakiesityksiä. Muina tarkasteluvuosina hallitusten esitysten ja säädösmäärien suhde on yleisesti ottaen tasaisempi.

²⁷ Slant & Rantala 2013; ks. myös Tala 2006, 21.

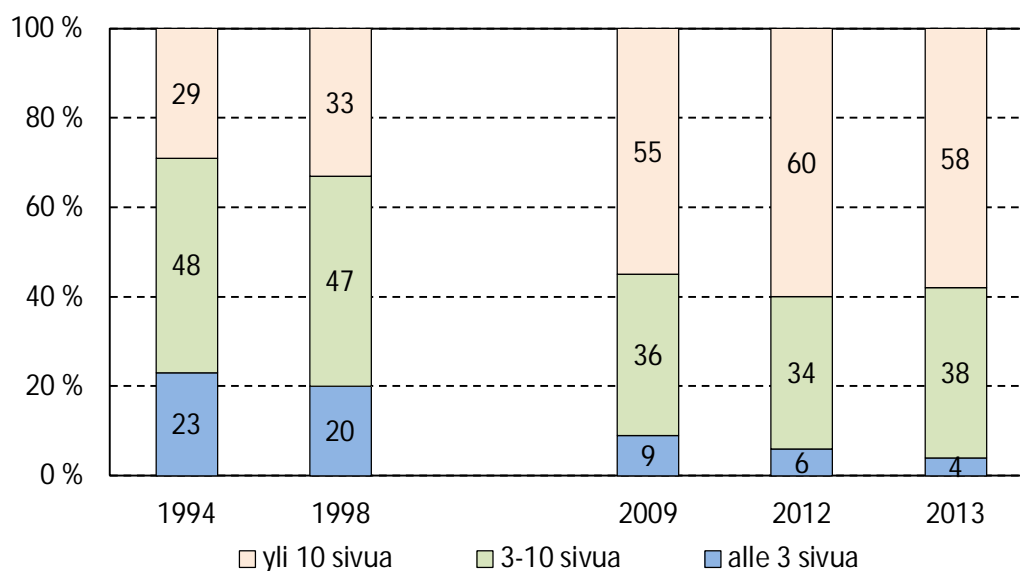
Kuvio 1 Hallitusten esitysten määrällinen kehitys ja Suomen asetus- ja säädöskokoelmassa julkaistujen säädösten määrä vuosina 2000–2014

Hallituksen esitysten jakautuminen eri hallinnonaloille on pysynyt suunnilleen samana verrattuna aikaisempiin vuosiin. Kuten kuviosta 2 näkyy, vuonna 2013 eniten esityksiä annettiin valtiovarainministeriössä eli 39 kappaletta (19 % kaikista esityksistä). Seuraavaksi eniten niitä annettiin sosiaali- ja terveysministeriössä: 34 kappaletta (16 % kaikista esityksistä) sekä oikeusministeriössä: 22 kappaletta (10 % kaikista). Vähiten esityksiä antoivat ulkoasiainministeriö (8 kappaletta eli 4 %), valtioneuvoston kanslia (4 kappaletta eli 2 %) sekä puolustusministeriö (2 kappaletta eli 1 %). Vuosi 2012 on merkitty punaisella värillä, jotta se erottuu muihin vuosiin nähden poikkeuksellisen ajankohtana (eli kyseessä hallituskauden ensimmäinen eikä toinen kokonainen vuosi).

Kuvio 2 Hallituksen esitysten jakautuminen hallinnonaloittain ja kappaleittain vuosina 2005, 2009, 2012 ja 2013

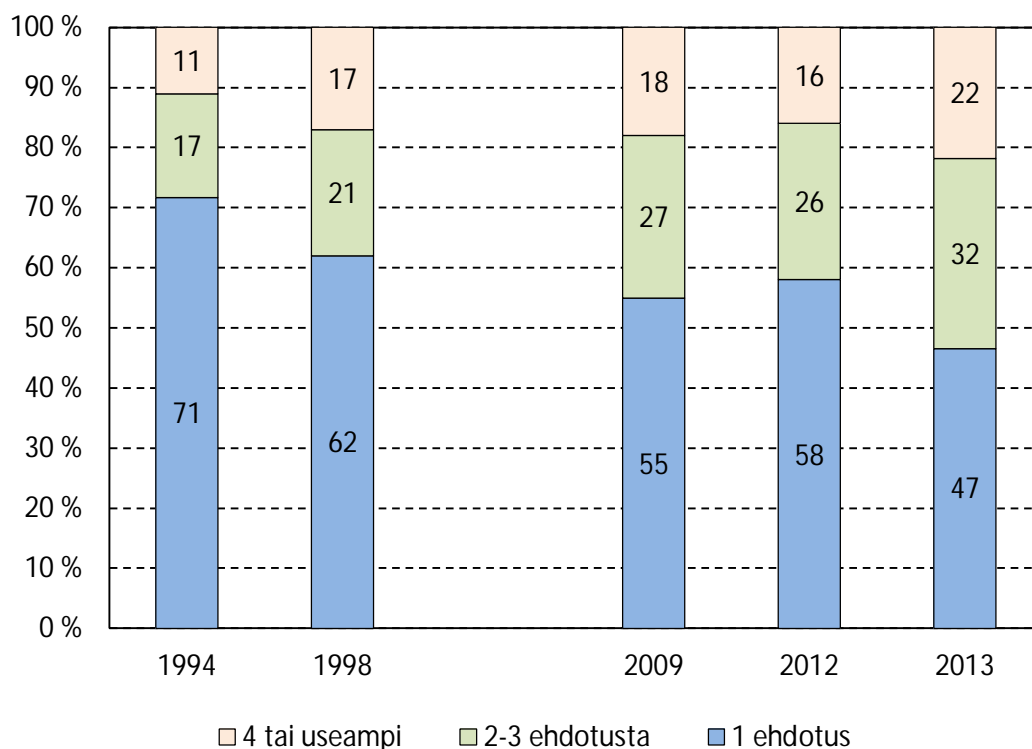
Perustelusivut tarkoittavat sivuja ennen varsinaista lakiehdotusta. Niiden lukumäärä on kasvanut pitkällä ajanjaksolla, mutta 2000-luvulla (2005, 2009, 2012 ja 2013) muutokset ovat olleet enää vähäisiä, kuten kuvioista 3 näkyy. Vuonna 2013 perustelusivuja oli keskimäärin 25 yhtä esitystä kohden, ja yli kymmenen sivun perustelusivuja oli 58 prosentissa esityksistä. Vuosina 2009 ja 2012 perustelusivuja oli keskimäärin 22.

Kuvio 3 Perustelusivujen määrä hallituksen esityksissä vuosina 1994, 1998, 2009, 2012 ja 2013

Perustelusivut olivat vuonna 2013 laajimpia sisä- ja ulkoasiainministeriön esityksissä – kummassakin yhtä esitystä lukuun ottamatta yli 10 sivun mittaisia. Alle kolmen sivun mittaiset perustelusivut olivat kaikilla hallinnonaloilla harvinaisia.

Kuten kuvio 4 ilmentää, lakiehdotusten määrä esitystä kohti on kasvanut tarkasteltuina vuosina vuoteen 2009 saakka, ja siitä edelleen vuoteen 2013 (lukuun ottamatta lievää notkahdusta vuonna 2012). Vuonna 2013 lakiesityksiä oli keskimäärin 3,3 yhtä esitystä kohti. Vuoden 2012 notkahdusta selittänee, että kyse oli tuolloin vasta hallituskauden ensimmäisestä kokonaisesta vuodesta.

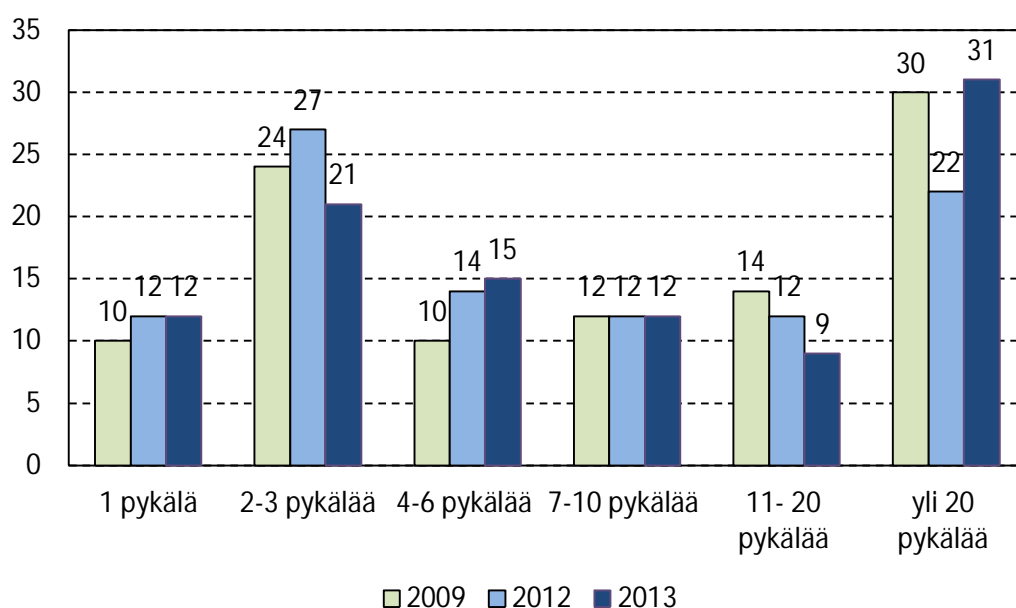

Kuvio 4 Lakiehdotusten määrä hallituksen esityksissä vuosina 1994, 1998, 2009, 2012 ja 2013

Vuoden 2013 esityksissä oli keskimäärin 23 pykälää, ja niiden mediaani oli 8. Kaikkiaan pykälää oli 4 777. Vuoden 2013 esityksissä oli useimmiten yli 20 pykälää sisältäviä esityksiä, ja seuraavaksi eniten 2–3 pykälää sisältäviä esityksiä (ks. kuvio 5).

Vuoden 2012 esityksissä pykälää oli keskimäärin 22, ja niiden mediaani oli 6. Vuoden 2012 esityksessä oli useimmiten kahdesta kolmeen pykälää ja seuraavaksi eniten yli 20 pykälää sisältäviä esityksiä (ks. kuvio 5). Pykälien määrä on ollut tarkastelluista vuosista suurimmillaan vuonna 2009, jolloin pykälää oli yhtä esitystä kohden keskimäärin 28²⁸. Tässäkin tarkastelussa syy vuoden 2012 esitysten suppeuteen liittyyneen siihen, että kyse on vasta hallituskauden ensimmäisestä koko vuodesta.

²⁸ Slant & Rantala 2013, 13.

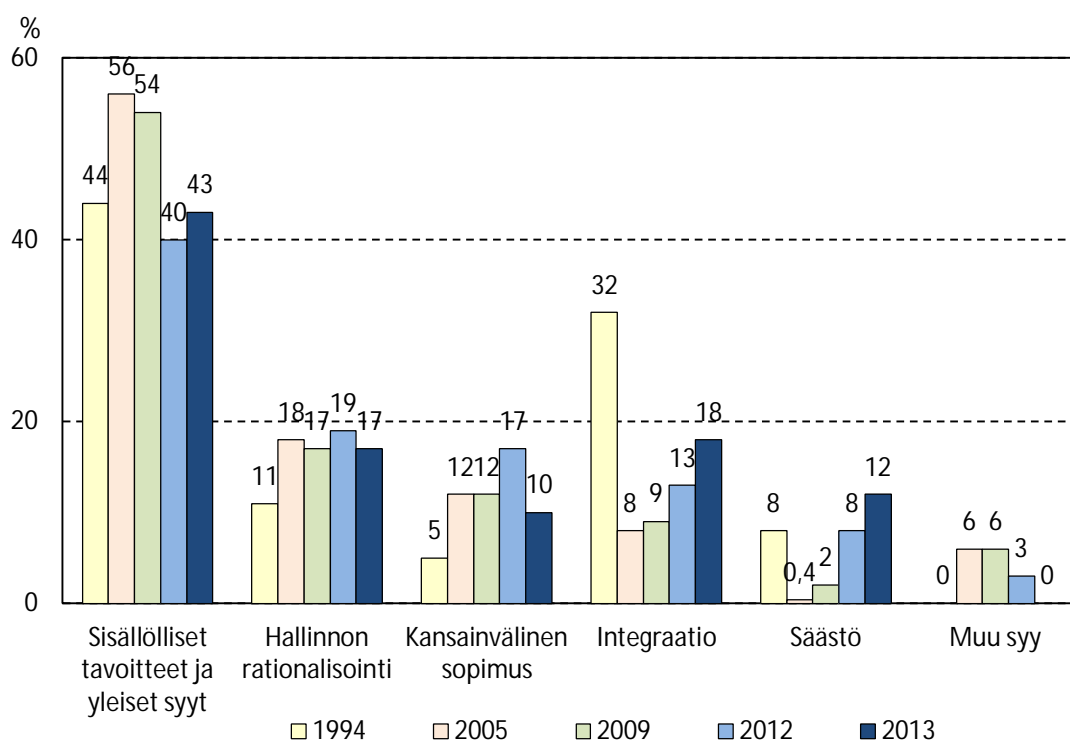
Kuvio 5 Pykälien määrä vuosien 2009, 2012 ja 2013 hallituksen esityksissä

3.2 Esitysten tavoitteet

Hallituksen esitysten laatimisohjeiden²⁹ mukaan esityksen tavoitteet tulee kirjata lakiesitykseen. Ohjeen mukaan esityksestä tulee käydä ilmi, mitä ehdotetaan ja miksi. Lisäksi on kerrottava, millaisin keinoin tavoitteisiin pyritään ja miksi tiettyyn ratkaisuun päädyttiin. Tässä selvityksessä tavoitteet on jaoteltu viiteen ryhmään, joita ovat sisällölliset tavoitteet ja muut yleiset syyt, hallinnon rationalisointi, kansainvälinen sopimus, integraatio ja säästö. Sisällöllisiksi tavoitteiksi on luokiteltu esimerkiksi ”oikeusturvan parantaminen”, ”työllisyyden parantaminen”, ”kestävä kehitys” yms. Muita yleisiä syitä ovat esimerkiksi muihin kotimaisiin esityksiin ja peruslaillisuuteen liittyvät esitykset. Integraatio on vuosina 2005, 2009, 2012 ja 2013 sisältänyt direktiivien ja puitepätösten täytäntöönpanon. Vuonna 1994 integraatio on saattanut sisältää myös asetuksiin liittyvät esitykset. Kansainvälisillä sopimuksilla tarkoitetaan kahden välisten sopimusten täytäntöönpanoa, yleissopimuksia ja pöytäkirjoja, joihin vaaditaan eduskunnan hyväksyntää.

Suurin tavoiteryhmä on ollut jokaisena tarkasteltuna vuonna sisällölliset syyt ja muut yleiset syyt (kuvio 6). Vuonna 2013 integraatio oli tavoitteena hieman yleisempi kuin hallinnon rationalisointi, joka on vuosia 1994 ja 2013 lukuun ottamatta ollut joka vuosi toiseksi yleisin tavoite. Integraatio- ja säästötavoitteiden osuudet ovat kasvaneet tasaisesti vuoden 2005 tarkastelusta lähtien. Säästöjen osuus on kasvanut vuonna 2012 vuoden 1994 tasolle, ja kasvua on ollut myös vuodesta 2012 vuoteen 2013 neljällä prosenttiyksiköllä. Sen sijaan kansainvälisten sopimusten osuus tavoitteista on laskenut vuodesta 2012 vuoteen 2013 seitsemällä prosenttiyksiköllä.

²⁹ OM 2004, 14.

Kuvio 6 Sääntelyn tavoitteet vuosina 1994, 2005, 2009, 2012 ja 2013.

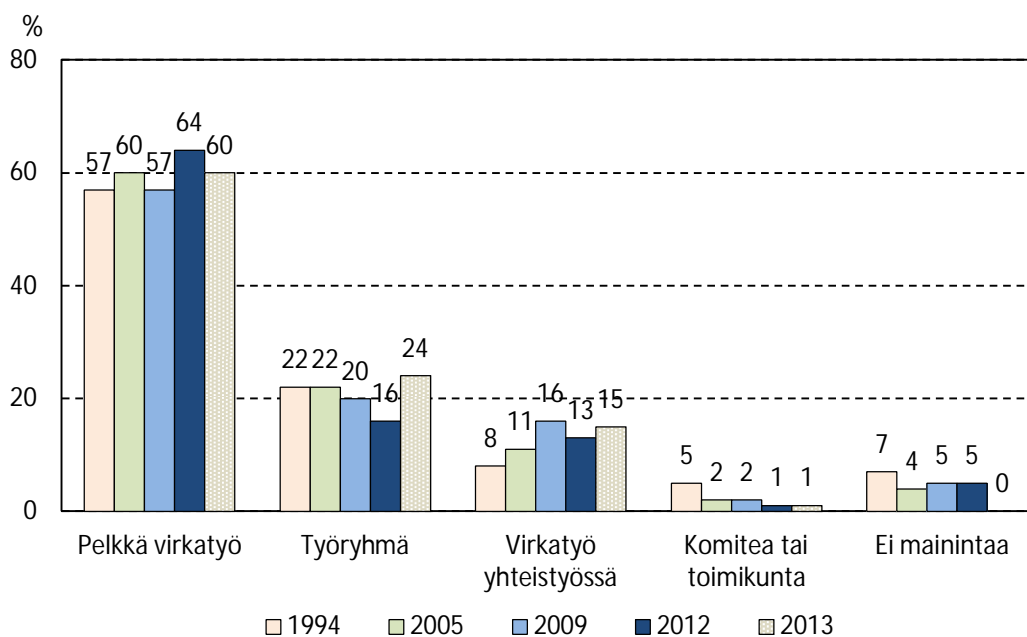
3.3 Valmistelun organisointi

Yleisin valmistelun organisointimuoto perusvalmisteluvaiheessa³⁰ on *pelkkä virkatyö* (kuvio 7). *Työryhmien* valmistelemia esityksiä oli vähemmän vuonna 2012 verrattuna aikaisempiin vuosiin, mutta vuonna 2013 niitä oli enemmän kuin yhtenäkkään muuna tarkasteltuvuonna. ”*Virkatyönä yhteistyössä*” valmisteluilla esityksillä tarkoitetaan esityksiä, jotka on valmisteltu yhteistyössä oman hallinnonalan ulkopuolisen tahon kanssa. Se viittaa siis pelkkää virkatyötä laajapohjaisempaan valmisteluun, kuitenkin ilman asetettua työryhmää. Tällaisten esitysten osuus on kasvanut tasaisesti vuoteen 2009 saakka. Vuonna 2012 niitä oli vähemmän, mutta vuonna 2013 määrä nousi miltei yhtä suureksi kuin vuonna 2009.

Vuoden 2012 poikkeamat selittynevät jälleen sillä, että kyseessä on hallituskauden ensimmäinen kokonainen vuosi. Esitykset olivat tuolloin yleisesti ottaen suppeampia, kuten edellä on tuotu esille. Yhteiskuntaan laaja-alaisesti eli laajaa kuulemista edellyttäviä hankkeita ei kenties ehtinyt valmistua siinä määrin kuin vuosina 2009 tai 2013. Näin ollen vuonna 2012 on voitu tukeutua enemmän pelkkään virkamiesvalmisteluun. Toki on silti huomattava, että eri vuosien väliset erot valmistelun organisoinnissa ovat kohtalaisen pieniä, vaikka erot ovatkin selkeät ja johdonmukaiset.

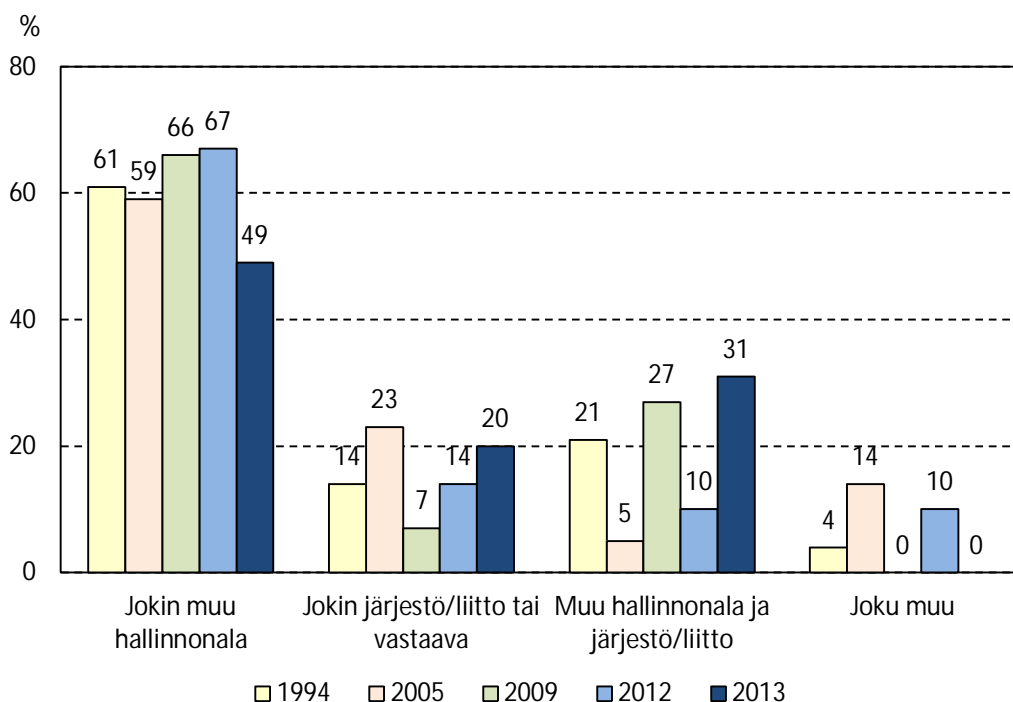
³⁰ Perusvalmistelu tarkoittaa lainvalmisteluhankkeen toimeksiannosta alkavaa jaksoa, joka päättyy, kun hallituksen esityksen luonnos on valmis. Valmistelun organisointia koskevan analyysin erityispiirteistä ks. Slant & Rantala 2013, 20.

Komiteat ja toimikunnat ovat valmistelleet tuskin lainkaan esityksiä yhtenä-
kään tarkasteluvuonna. Valmistelutavan mainitsematta jättäminen esityksessä on
tulkittavissa virkatyönä valmistelluiksi esityksiksi.

Kuvio 7 Esityksen perusvalmistelu vuosina 1994, 2005, 2009, 2012 ja 2013

Seuraavaksi avataan tarkemmin valmistelumuotoa *virkatyönä yhteistyössä*. Tähän sijoittuvissa valmisteluissa oman hallinnon ulkopuolinen taho voi olla esimerkiksi toinen ministeriö, kansalaisjärjestö tai ammattiliitto. Kuten kuviosta 8 näkyy, vuodesta 2012 vuoteen 2013 pelkästään toisen hallinnonalan osallistuminen valmisteluun on laskenut. Sen sijaan järjestöjen ja liittojen sekä toisen hallinnonalan osallistuminen yhdessä on kasvanut huomattavasti vuodesta 2012.

Kuvio 8 Yhteistyötaho, kun esitys on valmisteltu virkatyönä yhteistyössä vuosina 1994, 2005, 2009, 2012 ja 2013

Analyysit edellä kertovat, että laajapohjaisuus perusvalmistelun organisoinnissa olisi lisääntynyt vuosien 2012 ja 2013 välillä. Tulos on ainakin osittain tulkittavissa vuosien sijoittumisessa hallituskauteen: vuosi 2013 on pidemmällä ja voidaan ajatella, eli yhteiskuntaan laaja-alaisesti vaikuttavia hankkeita on ehtinyt valmistua aiempaa vuotta enemmän.

Edellä eritelty yleiskuva ei kerro kuitenkaan *hallinnonalakohtaisista eroista*, jotka ovat merkittäviä (liitetaulukko 1). Esimerkiksi pelkän virkatyön varassa tehty perusvalmistelu on vähentynyt erityisesti sisäasiainministeriössä (64 % vuonna 2009, 36 % vuonna 2012 ja 10 % vuonna 2013). Vastaavasti työryhmäperustainen perusvalmistelu on lisääntynyt kyseisessä ministeriössä huomattavasti (9 % vuonna 2009, 18 % vuonna 2012 ja peräti 40 % vuonna 2013). Tällä on vaikutusta yleiskuvan muotoutumiseen. Oikeusministeriössä perusvalmistelu on tämän tarkastelun valossa toiseksi laaja-alaisinta yleisesti ottaen, joskin työryhmäperustaisesta valmistelusta painopiste on siirtynyt jossain määrin valmistelumuotoon ”virkatyö yhteistyössä”. Työryhmän merkitys on puolestaan lisääntynyt vahvasti sosiaali- ja terveysministeriön valmistelussa verrattuna aiempiin tarkasteluvuosiin, ja vastaavasti ”pelkkä virkamiesvalmistelu” on siellä vähentynyt. Opetus- ja kulttuuriministeriössä työryhmävalmistelu on myös lisääntynyt verrattuna vuoteen 2012, mutta muilta osin muutokset ovat pieniä. Työ- ja elinkeinoministeriössä pelkkä virkamiesvalmistelu on selvästi vähentynyt, ja painopiste on siirtynyt merkittävästi virkatyöhön yhteistyössä. Ympäristöministeriössä työryhmien osuus on sen sijaan romahtanut ilman kyseistä siirtymää. Lisää hallinnonalakohtaisia tietoja löytyy liitetaulukosta 1.

Vaikka hallinnonalakohtaiset erot ovat suuria, edellä kuvattujen tulosten tulkinnaassa on hyvä pitää mielessä hankkeiden luonne, valmistelun laajapohjaisuuden takaaminen perusvalmistelussa jollain tavoin sekä esivalmistelun laajapohjaisuus.

Kahta ensin mainittua ei voida ottaa tämän raportin analyyseissä huomioon. Hankkeen luonne viittaa siihen, kuinka suppeaa tai monia tahoja koskettavaa sisältöä lainvalmistelussa on eri ministeriöissä ylipäänsä ollut kunakin vuonna käsittelyssä. Laajapohjaista kuulemista voidaan puolestaan harjoittaa perusvalmistelussa muutoinkin kuin osallistamalla sidosryhmiä valmistelevaan työryhmään.

Seuraavaksi eritellään sitä vastoin virkatyövalmistelun taustalla vaikuttanutta *laaja-alaista esivalmistelua*. Toisin sanoen voidaan hyvinkin ajatella, että tiettyjä sidosryhmiä ei ole enää välttämätöntä osallistaa perusvalmistelun rakenteisiin ainakaan merkittävässä määrin, jos valmistelua on edeltänyt laaja-alainen keskustelu ja asian yhdessä työstäminen.

Kun virkatyövetoisen perusvalmistelun taustalla on vaikuttanut laajapohjainen esivalmistelu, joko se on analyysin mukaan viitannut selvittävään työryhmään tai esityksen taustalla on jonkin muun kuin valmistelevan tahon luonnos hallituksen esitykseksi³¹. Laajapohjaista esivalmistelua oli kirjausten mukaan vuonna 2013 melkein viidesosassa (19 %) esityksiä, mikä on huomattavasti enemmän kuin aikaisempina vuosina: vuonna 2012 tällaisia esityksiä oli 10 prosenttia ja vuonna 2009 yhdeksän prosenttia.

Yllä esitelty yleiskuva ei taaskaan kuvaa hallinnonalakohtaisia eroja. Esimerkiksi ympäristöministeriössä, jossa työryhmävalmistelu on vuonna 2013 laskenut huomattavasti, painopiste on siirtynyt sellaiseen virkatyövalmisteluun, jossa on ollut laajapohjaista esivalmistelua. Ulkoasianministeriössä, sisäasiainministeriössä, ja maa- ja metsätalousministeriössä on myös ollut vahvaa painotusta ”virkatyöhön, jossa laajapohjaista esivalmistelua”.

Valmistelutavalla näyttää lisäksi olevan merkitystä esityksen laajuuteen³². Vuonna 2013 työryhmien valmistelemista esityksistä yli neljä viidesosa (84 %) oli yli 10 sivun pituisia. Vastaavasti lyhyimmät esitykset olivat pääsääntöisesti virkatyövetoisia. Komitea valmisteli kaksi esitystä, jotka molemmat olivat yli 10 sivun pituisia.

Taulukko 1 Valmistelutapa ja esitysten perustelusivujen laajuus vuonna 2013

	Virkatyö		Virkatyö yhteistyössä		Työryhmä		Komitea tai toimikunta	
	N	%	N	%	N	%	N	%
alle 3 sivua	7	6	1	3	0	0	0	0
3–10 sivua	61	48	10	32	8	16	0	0
yli 10 sivua	59	47	20	65	43	84	2	100
Yhteensä	127	60	31	15	51	24	2	

3.4 Euroopan unionin vaikutus

Seuraavaksi tarkastellaan Euroopan unionin vaikutusta lainvalmisteluun – siten kuin se näkyy hallituksen esityksistä. Taulukon 2 mukaisesti esityksiä, joihin ei ole kirjattu EU-kytkentöjä, oli reilu puolet vuoden 2013 esityksistä (53 %). Osuus on hiukan pienempi kuin vuosina 2009 ja 2012. Esityksiä, joiden taustalla oli direktiivi tai puitepäättös ja kansallisia sääntelytarpeita, oli 11 prosenttia vuonna 2013. Osuus oli sama vuonna 2012 ja hiukan enemmän vuonna 2009 (17 %). Sen sijaan

³¹ Slant & Rantala 2013, 21.

³² Slant & Rantala 2013, 23.

pelkästään direktiiviin tai puitepäätökseen perustuvien osuus on suurempi vuosina 2012 ja 2013 (9 %) kuin vuonna 2009 (6 %). Asetuksien toteuttaminen on vähentynyt tarkasteltavien vuosien aineistoissa (enää 4 % vuonna 2013). Jäljelle jäävät vielä muunlaiset liittymät Euroopan unioniin. Niitä oli joka neljänneksessä esityksessä vuonna 2013. Osuus oli hiukan alhaisempi vuosina 2012 ja 2009. Muunlaisia liittymiä ovat esimerkiksi unionin tuomioistuimen ratkaisu, unionin solmima kansainvälinen sopimus tai EU:n toimintapolitiikkaan liittyvä seikka. Yhdellä esityksellä on voinut olla useita EU-liitoksia.

Taulukko 2 Hallituksen lakiesitysten kytkentä Euroopan unioniin vuosina 2009, 2012 ja 2013

Kytkös	2009	2012	2013
Taustalla direktiivi tai puitepäätös ja kansallisia sääntelytarpeita	47 kpl (17 %)	21 kpl (11 %)	23 (11 %)
Pelkästään direktiivin tai puitepäätöksen transponointi	17 kpl (6 %)	17 kpl (9 %)	19 (9 %)
Toteutetaan unionin asetus	21 kpl (7 %)	12 kpl (6 %)	9 (4 %)
Muunlainen liittäminen unioniin	64 kpl (23 %)	39 kpl (20 %)	54 (25 %)
Ei mitään EU-kytkentöjä	165 kpl (57 %)	114 kpl (58 %)	111 kpl (53 %)

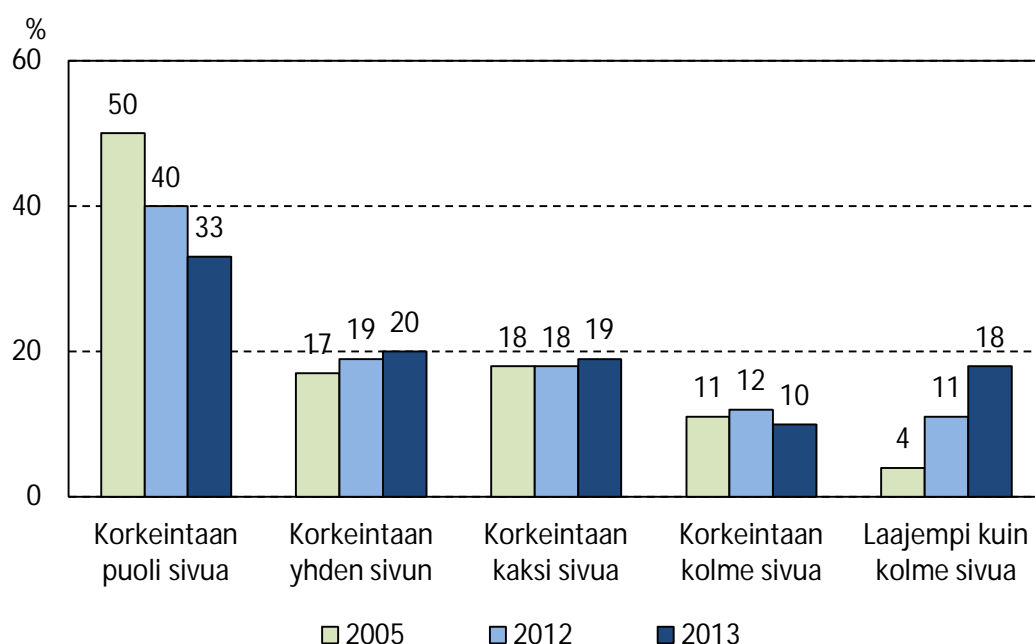
Hallitusten esitysten EU-kytkentöjä tarkasteltiin myös hallinnonalakohtaisesti. Sellaisten esitysten määrä, joilla ei ole mitään EU-kytkentöjä, on vähentynyt kunakin tarkasteluvuonna liikenne- ja viestintäministeriössä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä sekä ulkoministeriössä.

Direktiiviin tai puitepäätökseen ja kansallisiin sääntelytarpeisiin kytkeytyvän esitysten määrän vähentyminen vuodesta 2009 vuoteen 2012 ja 2013 näkyy selkeimmin valtiovarainministeriössä sekä liikenne- ja viestintäministeriössä. Sellaisissa esityksissä, joissa on ”muunlainen liittäminen unioniin”, erottuu hallinnonalakohtaisessa tarkastelussa ulkoasiainministeriö; sen esityksistä vuonna 2013 peräti 88 prosentilla on tällainen EU-kytkös (vuonna 2009 tällaista kytköstä ei ollut yhdelläkään esityksellä ja vuonna 2012 vain 31 prosentilla esityksiä). Pelkästään direktiivin tai puitepäätöksen transponointiin tai unionin asetuksen toteuttamiseen liittyvien esitysten hallinnonalakohtaisista eroista ei ole mahdollista erottaa erityistä tendenssiä tällaisten esitysten lukumäärien vähyden vuoksi.

4 VAIKUTUSTEN ARVIOINNIT

4.1 Yleisiä piirteitä

Vuosilta 2005, 2012 ja 2013 on kerätty tietoa **vaikutusten arviointijakson laajuudesta**. Eri esitysten välillä voi olla suuria eroja, mutta yleisenä kehitystrendinä on arviointijaksojen pidentyminen, kuten kuviosta 9 näkyy. Vuonna 2005 puolet arviointijaksoista oli korkeintaan puolen sivun mittaisia, kun samanmittaisia oli vuonna 2013 enää 33 prosentin verran. Yli kolmen sivun pituisia vaikutusarviointijaksoja oli vuonna 2013 enemmän kuin koskaan aiemmin, eli 18 prosentissa esityksistä.

Kuvio 9 Vaikutusarviointijakson laajuus vuosina 2005, 2012 ja 2013

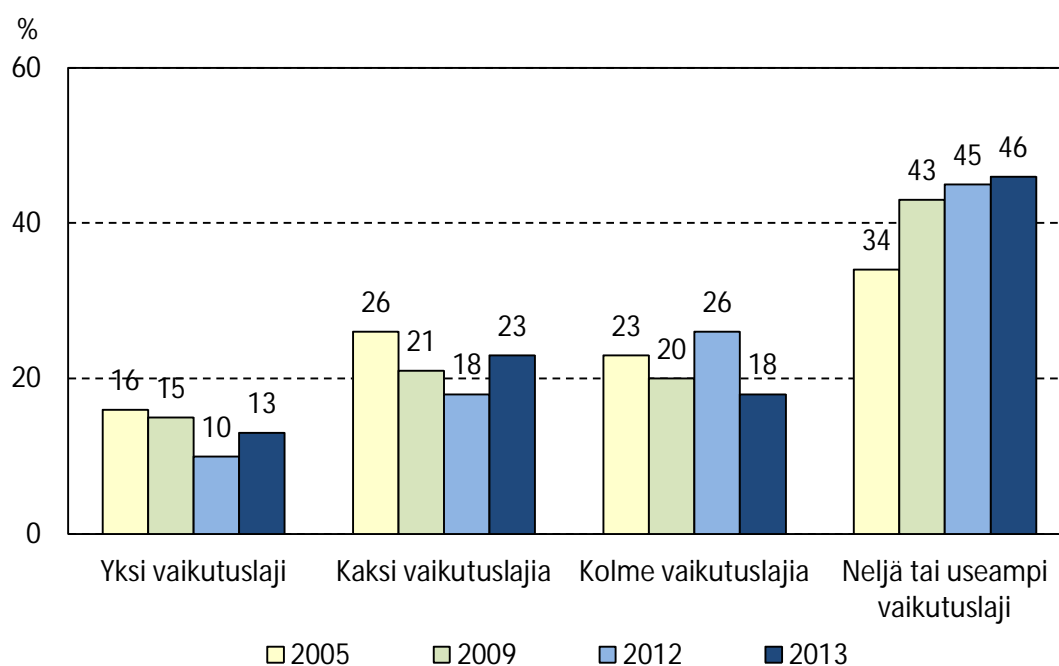
Taulukon 3 mukaan vuonna 2013 pelkkänä virkatyönä valmistelluista esityksistä suhteellisesti suurin osa (43 %) sisälsi korkeintaan puolen sivun mittaisen vaikutusarviointijakson. Osuus on pienempi kuin vuoden 2012 esityksissä (53 %). Sen sijaan esityksissä, joissa virkatyövalmistelu yhdistyy laajapohjaiseen esivalmisteluun, arviointijaksot ovat lyhentyneet edellisvuoteen verrattuna: melkein kolmasosassa vaikutusarviointi oli korkeintaan puoli sivua. Työryhmien valmistelemissa esityksissä oli yleisesti ottaen pisimmät arviointijaksot; niissä oli yli kolmen sivun vaikutusarviointeja huomattavasti enemmän vuonna 2013 kuin vuonna 2012. Nämä tulokset ovat yhdenmukaisia aiempien havaintojen kanssa, joiden mukaan lakiesitykset olivat ylipäänsä laajempia ja laaja-alaisemmin valmisteltuja vuonna 2013 kuin 2012.

Taulukko 3 Perusvalmistelun yhteys vaikutusarviointijakson laajuuteen vuosina 2012 ja 2013

	Korkeintaan puoli sivua		Puolesta yhteen sivua		Yhdestä kahteen sivua		Kahdesta kolmeen sivua		Laajempi kuin kolme sivua	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Pelkkä virkatyö %	54	43	22	26	14	15	6	7	4	9
Virkatyö, jossa laaja-pohjaista esivalmistelua %	21	32	14	16	29	21	18	13	18	18
Virkatyö yhteistyössä %	22	32	24	11	24	25	14	18	19	14
Työryhmä %	22	16	9	18	19	22	25	12	25	32

Maa- ja metsätalousministeriön vaikutusarviointijaksot olivat ministeriöittäin vertailtuna laajimpia vuonna 2013. Niistä melkein puolet (45 %) oli yli kolmen sivun mittaisia. Myös opetus- ja kulttuuriministeriön vaikutusarviointijaksot olivat muita ministeriöitä pidempiä; yli kolmen sivun jaksoja oli kolmasosassa esityksiä. Muita yksityiskohtaisia tietoja löytyy liitetaulukosta 2.

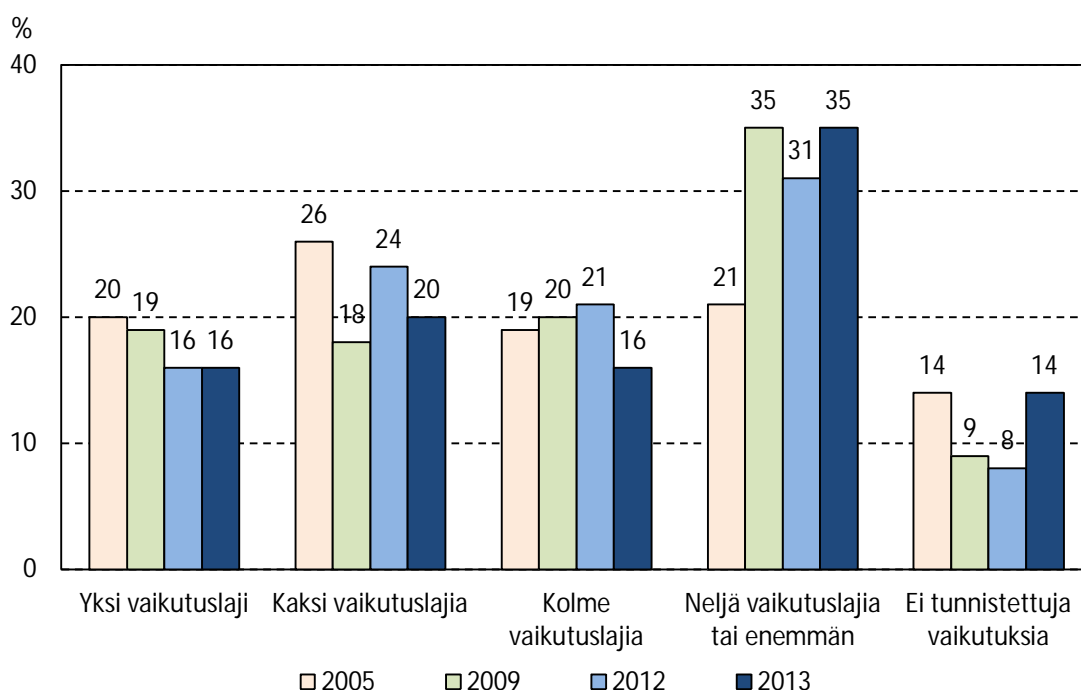
Kuviossa alla on laskettu **arvioitujen vaikutuslajien määrä** ("ei vaikutuksia-arvioinnit" ja tunnistetut vaikutuslajit) vuosilta 2005, 2009, 2012 ja 2013. Muutokset eri vuosien välillä ovat pieniä. Selkeää trendiä ei ole havaittavissa lukuun ottamatta sitä, että vähintään neljää vaikutuslajia on arvioitu joka vuosi enemmän kuin aikaisemmin.

Kuvio 10 Tunnistetut vaikutukset ja ”ei vaikutuksia” -arvioinnit hallituksen esityksissä vuosina 2005, 2009, 2012 ja 2013

Seuraavaksi tarkastellaan eri vaikutuslajien määrän varsinaista tunnistamista, eli kuvioon 11 ei ole laskettu mukaan ”ei vaikutuksia” -arviointeja. Niiden esitysten osuus, joissa ei ole tunnistettu lainkaan vaikutuksia, on ollut matala vuosina 2009 ja 2012, mutta se on noussut vuonna 2013³³. Muutoin selkeitä trendejä on vaikea erottaa. Vuonna 2013 kolmen vaikutuslajin arviointi on ollut alhaisin vertailuista vuosista, mutta osuus on noussut koskien neljän vaikutuslajin tunnistamista.

³³ Esityksiä, joilla ei katsottu olevan lainkaan vaikutuksia, annettiin eniten valtiovarainministeriössä (27 %) ja oikeusministeriössä (17 %). Valtaosa (90 %) tällaisista esityksistä oli valmisteltu virkatyönä.

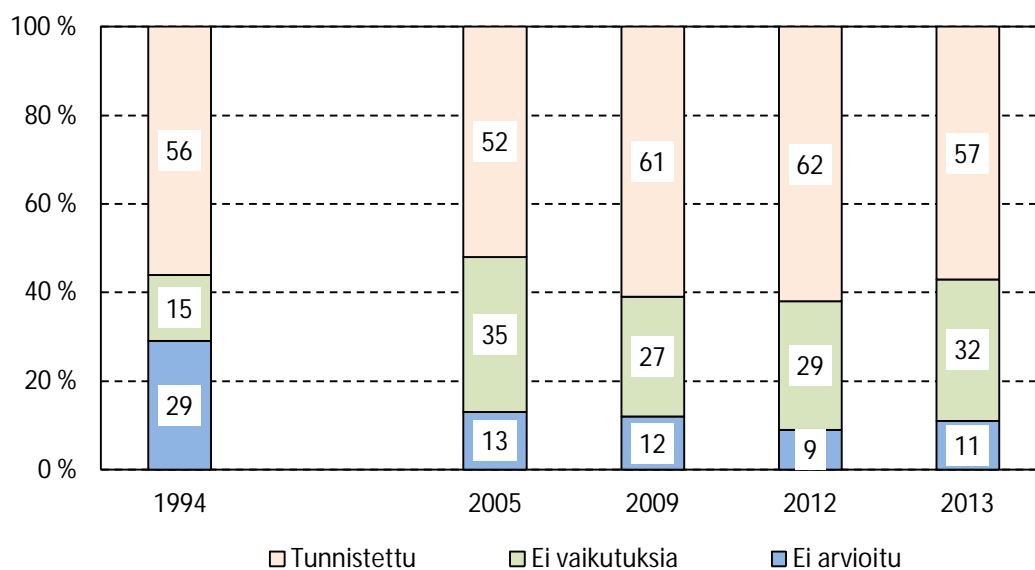

Kuvio 11 Tunnistetut vaikutukset vuosina 2005, 2009, 2012 ja 2013

4.2 Vaikutuslajikohtainen arviointi

Hallituksen esityksissä arvioidaan eniten **taloudellisia vaikutuksia**. Ne on tapana luokitella julkis- ja kansantaloudellisiin vaikutuksiin sekä yrityksiin ja kotitalouksiin kohdistuviin vaikutuksiin. *Julkistaloudellisten vaikutusten*³⁴ arvioinnissa muutokset 2000-luvun tarkasteluvuosien välillä ovat pieniä, kuten kuviosta 12 näkyy. Vuonna 2013 vaikutuksia julkiseen talouteen tunnistettiin reilusti yli puolessa esityksistä (57 %). Noin kolmanneksessa arvioitiin, ettei esityksellä ole minkäänlaisia vaikutuksia julkiseen talouteen. Noin joka kymmenennessä esityksessä ei arvioitu ollemaan vaikutuksia julkiseen talouteen.

³⁴ Julkistaloudellisiksi vaikutuksiksi on katsottu vaikutukset valtion talouteen, kuntien talouteen, sekä viranomaisiin niissä tapauksissa, joissa kyse on rahamääräisistä resursseista. Lisäksi julkistaloudellisiksi vaikutuksiksi on katsottu vaikutukset palveluiden ja sosiaaliturvan tasoon sekä julkisen sektorin työllisyyteen ja tuottavuuteen.

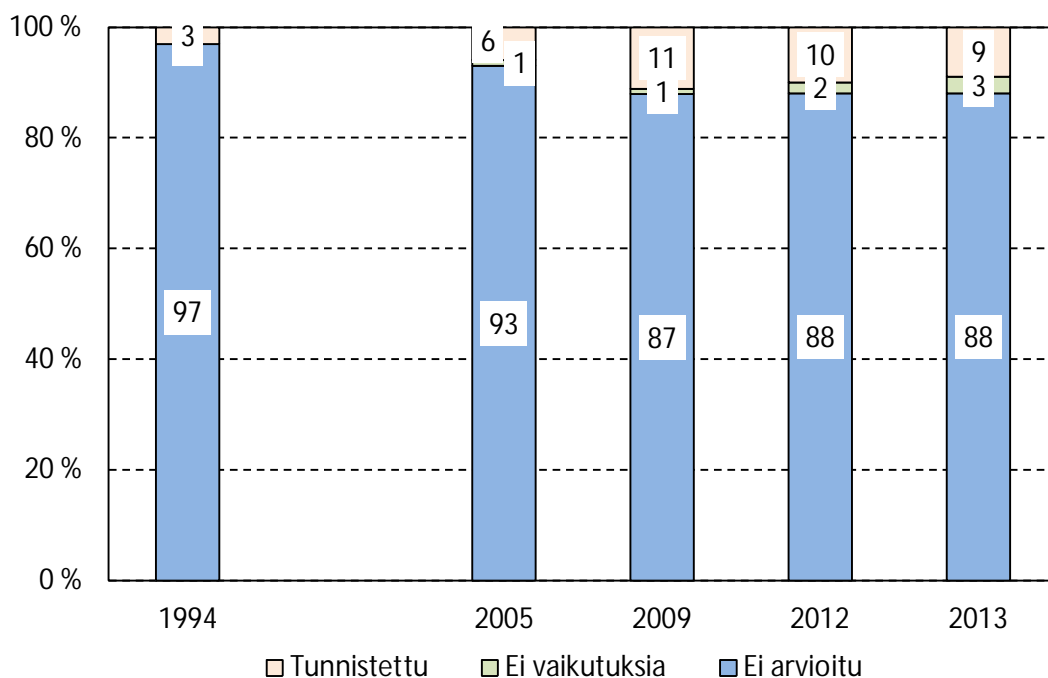

Kuvio 12 Julkistaloudelliset vaikutukset 1994, 2005, 2009, 2012 ja 2013

Eri hallinnonaloilla tunnistettiin julkistaloudellisia vaikutuksia hieman eri tavoin. Maa- ja metsätalousministeriössä tunnistettiin kyseisiä vaikutuksia suhteellisesti eniten; 15 esityksessä 20:stä, eli 75 prosentissa esityksiä. Vaikutuksia julkiseen talouteen tunnistettiin kohtalaisen paljon myös sosiaali- ja terveysministeriössä sekä opetus- ja kulttuuriministeriössä (kummassakin 68 %:ssa hallinnonalan esityksiä). Lisää tietoa julkistaloudellisista vaikutuksista hallinnonaloittain löytyy liitetäulukosta 4.

*Kansantaloudellisia vaikutuksia*³⁵ tunnistetaan ylipäänsä verrattain vähän, mutta pitkällä aikavälillä niiden tunnistaminen on hiukan lisääntynyt (kuvio 13). Vuosien 2009, 2012 ja 2013 esityksissä tunnistaminen on ollut samaa suuruusluokkaa (9–11 %). Vuonna 2013 valtionvarainministeriö on tunnistanut eniten vaikutuksia kansantalouteen; niistä on maininta joka viidennessä (20 %) esityksistä.

³⁵ Kansantaloudellisiksi vaikutuksiksi on katsottu vaikutukset yleiseen hintakehitykseen tai kysyntään ja tarjontaan, työmarkkinoihin sekä talouskehitykseen ja kansantalouden rakenteeseen.

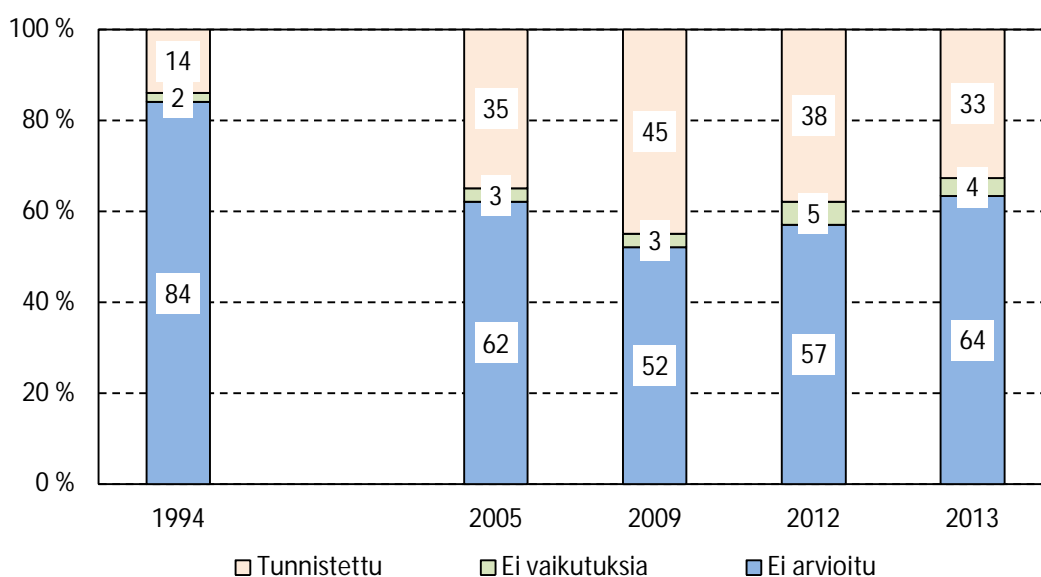

Kuvio 13 Vaikutukset kansantalouteen vuosina 1994, 2005, 2009, 2012 ja 2013

*Yritysvaikutusten*³⁶ tunnistaminen on lisääntynyt vuoteen 2009 saakka ja vähentynyt siitä lähtien tarkasteluvuosi tarkasteltaessa (kuvio 14). Vuonna 2009 yritysvaikutuksia tunnistettiin vajaassa puolessa (45 %) ja vuonna 2013 enää kolmanneksessa (33 %) esityksiä.

Vuonna 2013 yritysvaikutuksia tunnistettiin eniten työ- ja elinkeinoministeriössä (64 %:ssa esityksiä) sekä ulkoasiainministeriössä (50 %). Yritysvaikutuksia ei tunnistettu lainkaan sisäasiainministeriön esityksissä. Opetus- ja kulttuuriministeriössä niitä tunnistettiin 5 prosentissa esityksiä.

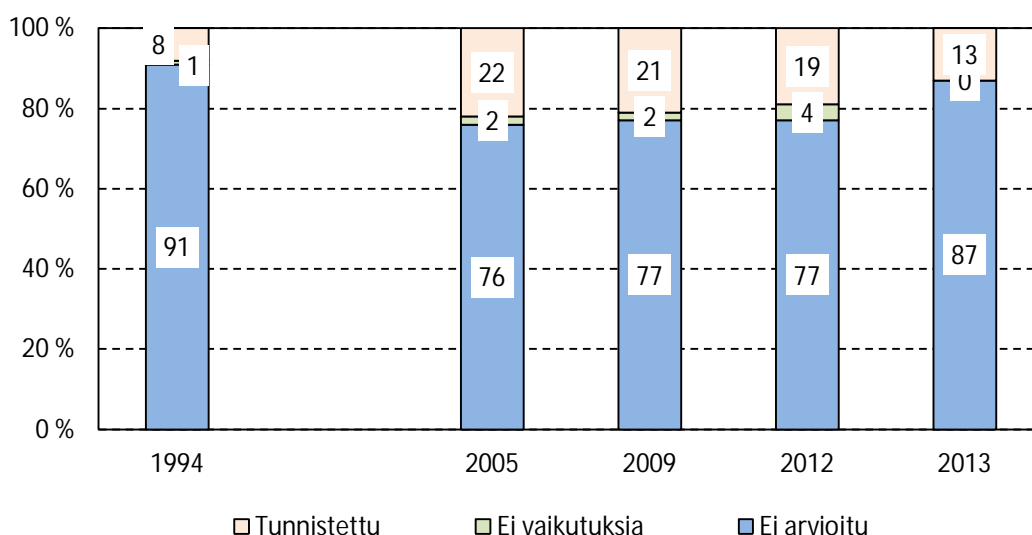
³⁶ Yritysvaikutuksiksi on katsottu vaikutukset yritysten väliseen kilpailukykyyn ja markkinoiden toimivuuteen, vaikutukset yritysten pääsyyn markkinoille sekä yrittäjyyteen. Yritysvaikutuksia ovat myös erilaiset verot, tuet ja maksut, joita yritykset maksavat tai joita maksetaan yrityksille.

Kuvio 14 Vaikutukset yrityksiin vuosina 1994, 2005, 2009, 2012 ja 2013

*Kotitalouksiin kohdistuvia vaikutuksia*³⁷ ei ole arvioitu kovin paljon suhteessa mahdolliseen potentiaaliin. Kuvion 15 mukaisesti niitä on tunnistettu tarkasteluvuosista vähiten vuonna 1994 (8 %) ja eniten vuonna 2005 (22 %). Vuoden 2005 jälkeen kotitalouksiin kohdistuvien vaikutusten tunnistaminen on vähentynyt. Vuonna 2013 niitä tunnistettiin enää 13 prosentissa esityksiä.

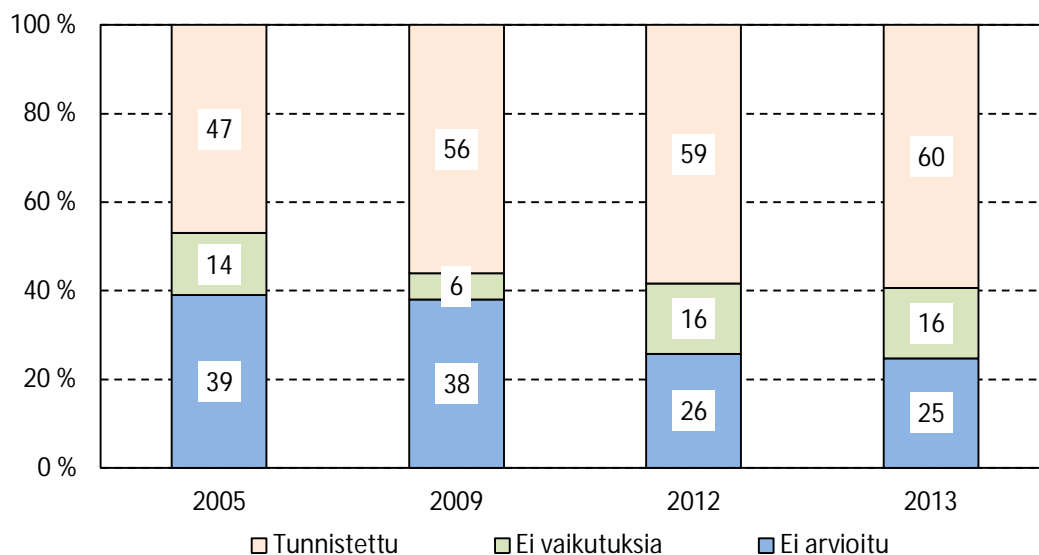
Kotitalouksiin kohdistuneita vaikutuksia tunnistettiin vuonna 2013 eniten sosiaali- ja terveysministeriössä (21 %) ja valtionvarainministeriössä (20 %). Vaikutuksia tunnistettiin kohtalaisesti myös ympäristöministeriössä, melkein viidenneksessä esityksistä (18 %).

Kuvio 15 Vaikutukset kotitalouksiin vuosina 1994, 2005, 2009, 2012 ja 2013

³⁷ Kotitalouksiin kohdistuviksi vaikutuksiksi on luettu vaikutukset tulon- tai etuudensaajiin tai tiettyjen väestöryhmien asemaan. Myös muutokset kulutuksessa on katsottu vaikutukseksi kotitalouksiin. Kotitalouksiin kuului vaikutuksiin sisältyy etenkin vaikutuksia etuudensaajien, velallisten ja paikallisten asemaan.

Viranomaisvaikutusten³⁸ arviointi on pitkällä aikavälillä lisääntynyt vuodesta 2005 lähtien. Vuonna 2005 viranomaisvaikutuksia tunnistettiin 47 prosentissa ja vuonna 2013 60 prosentissa esityksiä (kuvio 16). Vuosien 2012 ja 2013 välillä muutokset olivat hyvin vähäisiä. Vuonna 2013 viranomaisvaikutuksia tunnistettiin eniten ympäristöministeriössä (82 %), sisäasiainministeriössä (80 %) ja maa- ja metsätalousministeriössä (80 %).

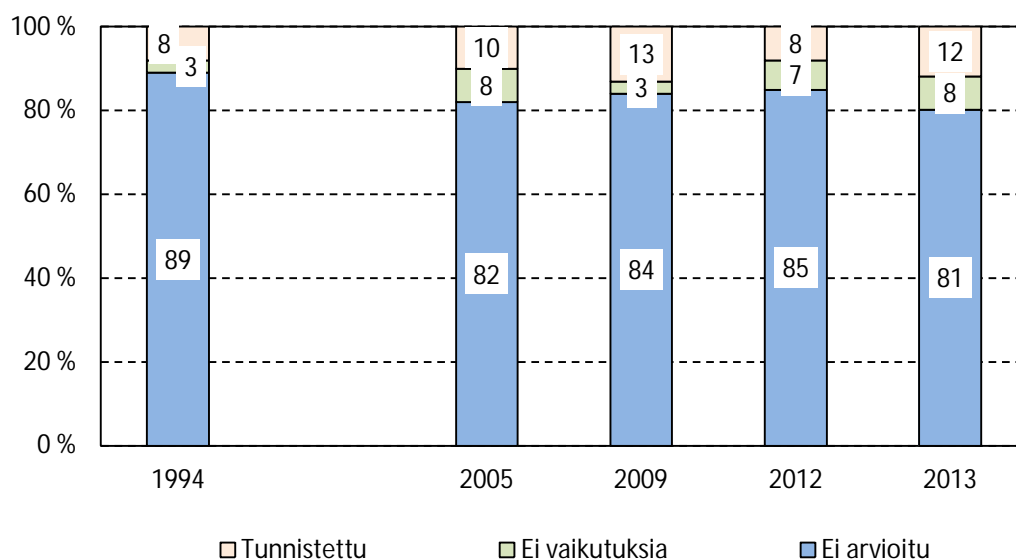

Kuvio 16 Vaikutukset viranomaisiin vuosina 2005, 2009, 2012 ja 2013

Ympäristövaikutusten arviointi³⁹ on pysynyt suunnilleen samalla tasolla kaikkina tarkasteltuina vuosina, kuten kuvio 17 ilmentää. Vaikutuksia on tunnistettu vuosittain noin kymmenesosassa esityksiä. Vuonna 2013 ympäristövaikutuksia tunnistettiin prosentuaalisesti eniten ympäristöministeriössä (36 %) ja toiseksi eniten maa- ja metsätalousministeriössä (30 %).

³⁸ Viranomaisiin kohdistuviksi vaikutuksiksi on katsottu vaikutukset viranomaisten keskinäisiin toimivaltasuhteisiin, henkilöstön määrään tai asemaan, toimitiloihin tai laitteisiin sekä vaikutukset viranomaisten tehtävien määrään, luonteeseen, menettelytapoihin tai palvelukykyyn. Viranomaisiin kohdistuviksi vaikutuksiksi on katsottu kaikki muut paitsi viranomaisen toimintaan liittyvät rahamääräiset resurssivaikutukset, jotka on jaoteltu julkistaloudellisiin vaikutuksiin.

³⁹ Ympäristövaikutuksiksi on katsottu esimerkiksi vaikutukset päästöihin, muutokset raaka-aineiden tai energian tarpeessa, vaikutukset jätteiden määrään ja niiden käsittelyyn sekä vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen, kuten kasvi- tai eläinlajeihin. Ympäristövaikutukset kattavat siten vaikutuslajina erittäin monia erilaisia vaikutuksia.

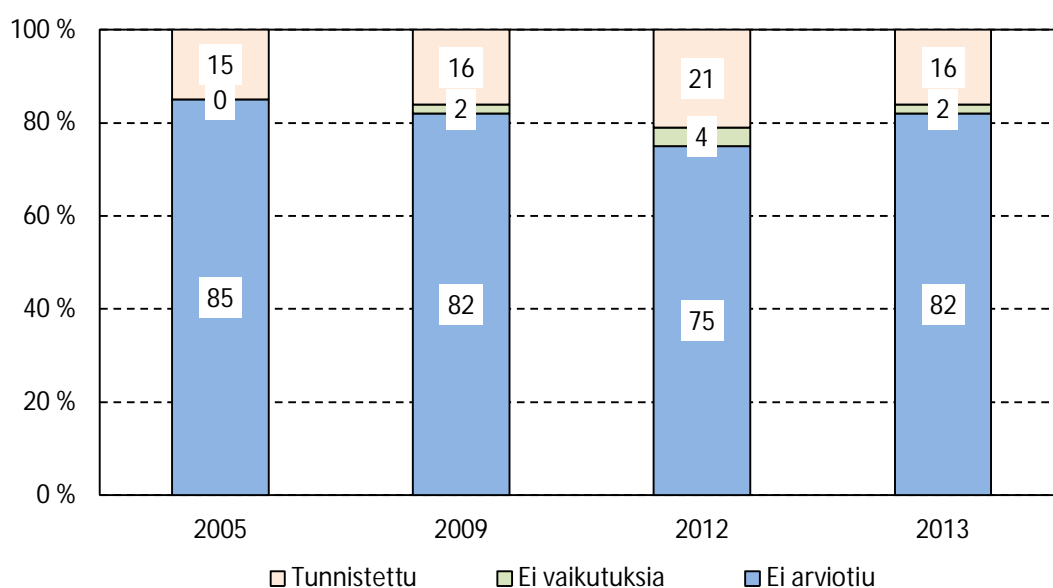
Kuvio 17 Vaikutukset ympäristöön vuosina 1994, 2005, 2009, 2012 ja 2013

Tarkastelluista vuosista **kansalaisten asemaan kohdistuvia vaikutuksia**⁴⁰ tunnistettiin eniten vuonna 2012: 21 prosentissa esityksiä.⁴¹ Muina vuosina tunnistettujen vaikutusten osuus on ollut 15–16 prosenttia (kuvio 18). Vuonna 2013 kyseisiä vaikutuksia tunnistettiin 16 prosentissa esityksiä; hallinnonaloittain tarkasteltuna eniten oikeusministeriössä (27 %) ja ulkoasiainministeriössä (25 %). Myös vuonna 2012 kansalaisten asemaan kohdistuvia vaikutuksia tunnistettiin eniten ulkoasiainministeriössä (69 %) ja oikeusministeriössä (54 %)⁴², tosin huomattavasti enemmän kuin vuonna 2013.

⁴⁰ Kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa kohdistuviksi vaikutuksiksi on katsottu vaikutukset perusoikeuksiin ja oikeusturvaan, vaikutukset kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin ja vaikutukset yhdistysten toimintaan ja palveluiden saantiin. Kategoria on osittain päällekkäinen esimerkiksi kotitalousvaikutusten kanssa.

⁴¹ Kemiläisen ja Keinäsen (2015) mukaan kansalaisten asemaan kohdistuvia vaikutuksia oli tunnistettu 21 prosentissa esityksiä myös vuonna 2014.

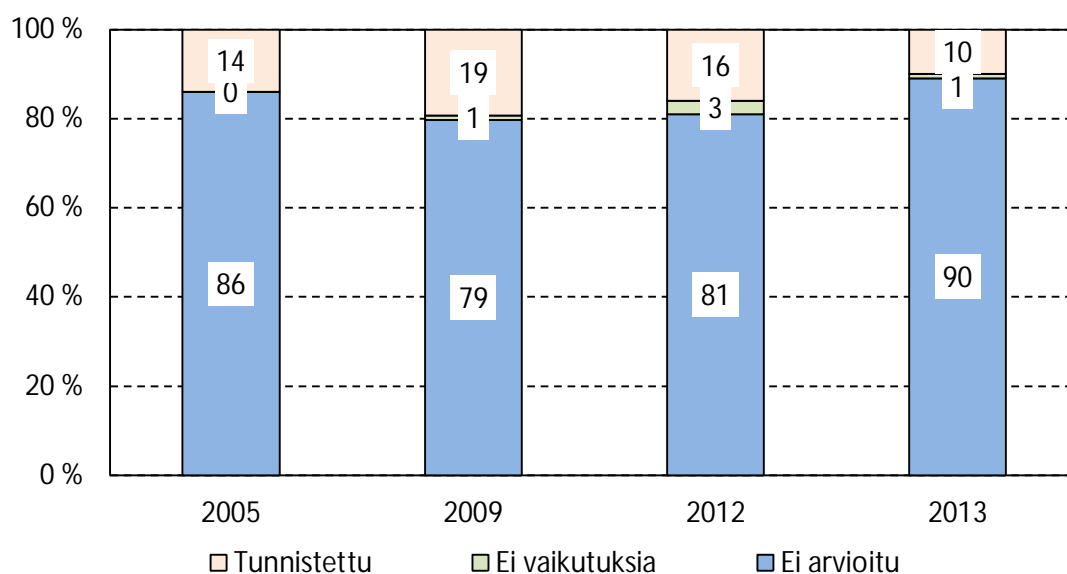
⁴² Slant & Rantala 2013.

Kuvio 18 Vaikutukset kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa vuosina 2005, 2009, 2012 ja 2013

Työelämään ja työllisyyteen kohdistuvia vaikutuksia⁴³ tunnistettiin vuonna 2013 vähemmän (10 %) kuin aikaisempina tarkasteluvuosina. Huippuvuotena 2009 prosenttiosuus oli 19. Työelämään ja työllisyyteen kohdistuvia vaikutuksia on tunnistettu useimmin sosiaali- ja terveysministeriössä (24 %) ja valtiovarainministeriössä (13 %). Niitä ei arvioitu lainkaan esimerkiksi ulkoasiainministeriössä, oikeusministeriössä tai ympäristöministeriössä.

⁴³ Työllisyyteen ja työelämään kohdistuviksi vaikutuksiksi on luettu vaikutukset työvoiman kysyntään ja tarjontaan, vaikutukset työntekijöiden liikkuvuuteen sekä vaikutukset nuorten, pitkäaikaistyöttömien sekä muiden erityisryhmien asemaan työmarkkinoilla. Lisäksi kategoriaan on luettu kuuluvaksi työeläkkeisiin liittyvät asiat, sekä vaikutukset palkkaukseen, työolosuhteisiin, työturvallisuuteen, työehtoihin ja koulutukseen. Osa vaikutuksista menee päällekkäin kotitalous- ja terveysvaikutusten kanssa. Limititset vaikutukset on pyritty lajittelemaan niin, että vaikutus kuuluu tähän kategoriaan, mikäli se liittyy selkeästi työelämään (Slant & Rantala 2013, 46–47).

Kuvio 19 Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään vuosina 2005, 2009, 2012 ja 2013

Edellä on esitetty arviointitietoa taloudellisista vaikutuksista, viranomais- ja ympäristövaikutuksista, vaikutuksista kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa sekä työllisyyteen ja työelämään. Käsittelemättä on vielä **muita yhteiskunnallisia vaikutuslajeja**. Niiden arviointi on kuitenkin kokonaisuutena vähäistä. Yleisesti ottaen kyse ei ole niinkään siitä, että valmistelijat olisivat jättäneet vaikutuslajit perusteetta vaille huomiota, vaan osa vaikutuslajeista koskee ylipäänsä vain vähäistä määrää hankkeita. Tästä syystä loput vaikutuslajit esitetään kokoaavasti taulukossa 12. Siinä on eritelty toisistaan tunnistetut vaikutukset ja ”ei vaikutuksia” -arviointit. Jälkimmäiset esitetään suluissa. Vuoden 2014 hallituksen esityksistä ilmoitetaan tunnistettujen vaikutusten prosentuaalinen osuus niiltä osin, kun vertailutieto on saatavilla.⁴⁴

Yleisen vähäisyyden vuoksi erot eri vuosien välillä voivat olla hyvin satunnaisia. Taulukosta käy kuitenkin ilmi kaksi selvästi erottuvaa muutosta viimeisen kahden tarkasteluvuoden ajalta. Yhdenvertaisuuteen kohdistuvia vaikutuksia tunnistettiin vuonna 2013 huomattavasti useammin kuin aikaisempina vuosina. Vuonna 2014 taas sosiaali- ja terveysvaikutuksia ja sukupuolten tasa-arvoon liittyviä vaikutuksia on tunnistettu selvästi useammin kuin aiempina tarkasteluvuosina⁴⁵.

⁴⁴ Kemiläinen & Keinänen 2015, 7–8.

⁴⁵ Ks. edellä.

Taulukko 12 Yhteenvedo tunnistetuista vaikutuksista (suluissa ”ei vaikutuksia” -arvioinnit) vuosilta 2005, 2009, 2012 ja 2013 ja sama eräistä yhteiskunnallisista vaikutuslajeista vuodelta 2014

	2005	2009	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
Sosiaali- ja terveysvaikutukset	5 (1)	7 (0)	6 (1)	8 (2)	20
Lapset ja nuoret	2 (0)	3 (0)	3 (1)	6 (1)	9
Yhdenvertaisuus	9 (2)	5 (1)	8 (1)	13(2)	8
Sukupuolten tasa-arvo	6 (6)	7 (3)	5 (5)	3 (8)	11
Kielelliset vaikutukset	0 (1)	6 (0)	2 (0)	2 (1)	ei vertailutietoa
Ympäristö	10 (8)	13 (3)	8 (7)	12 (7)	ei vertailutietoa
Rikostorjunta ja turvallisuus	14 (1)	10 (0)	14 (1)	9 (0)	ei vertailutietoa
Aluekehitys	3 (1)	6 (1)	3 (2)	6 (1)	ei vertailutietoa
Tietoyhteiskunta	1 (1)	5 (0)	6 (1)	3 (1)	ei vertailutietoa

4.3 Määrällisten ja kielteisten vaikutusten arviointi

Vaikutusten arvioinnin ohjeistuksen mukaan vaikutuksia pitäisi arvioida **määrällisesti**, mikäli se vain on mahdollista⁴⁶. Taulukossa 13 on eritelty määrällisten arvioiden osuus vuosilta 2005, 2009, 2012 ja 2013, ja eräiden yhteiskunnallisten vaikutuslajien osalta myös vuodelta 2014.⁴⁷ Kaiken kaikkiaan määrällisesti on arvioitu erityisesti julkistaloudellisia vaikutuksia. Määrällisiä arvioita esitetään ylipäänsä eniten taloudellisten vaikutusten alaluokissa ja viranomaisvaikutuksiin liittyen. Vuosi-vertailussa määrällisiä vaikutuksia on arvioitu eniten vuonna 2012 verrattuna vuosiin 2005, 2009 ja 2013. Ero vuosien 2012 ja 2013 välillä on huomattava. Tulos on kiintoisa ottaen huomioon, että esitykset ovat olleet vuonna 2013 keskimäärin laajempia, samoin sidosryhmien osallistaminen. Erityisesti yritysvaikutusten ja viranomaisvaikutusten määrällinen arviointi on vähentynyt, jopa huomattavasti edeltäviin tarkasteluvuosiin verrattuna. Muilta osin kehityssuunnasta ei voida juurikaan tehdä päätelmiä, koska monessa vaikutuslajissa määrällinen arviointi on lähtökohtaisesti vähäistä.⁴⁸ Vuoden 2014 tuloksissa huomiota kiinnittää kuitenkin sukupuolten tasa-arvoon liittyvien määrällisten vaikutusten arviointien lisääntyminen.⁴⁹

⁴⁶ OM 2007.

⁴⁷ Vuoden 2014 osalta Kemiläinen & Keinänen 2015, 8.

⁴⁸ Slant & Rantala 2013, 59.

⁴⁹ Kemiläinen & Keinänen 2015, 8.

Taulukko 13 Määrälliset vaikutusten arvioiden osuus vuosien 2005, 2009, 2012 ja 2013 hallituksen esityksissä

Määrälliset vaikutusten arviot	2005	2009	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
Julkistalous	36	45	46	41	ei vertailutietoa
Kansantalous	0	3	1	4	ei vertailutietoa
Yritykset	8	11	14	3	ei vertailutietoa
Kotitaloudet	7	5	9	6	ei vertailutietoa
Viranomaiset	10	15	13	5	ei vertailutietoa
Kansalaisten asema	0	0	1	1	1
Työllisyys ja työelämä	1	4	3	1	ei vertailutietoa
Sosiaali- ja terveysvaikutukset	0	0	0	1	1
Lapset ja nuoret	0	0	0	0	1
Yhdenvertaisuus	0	0	0	0	1
Sukupuolten tasa-arvo	0	1	0	0	5
Kielelliset vaikutukset	0	0	0	0	ei vertailutietoa
Ympäristö	0	0	2	1	ei vertailutietoa
Rikostorjunta ja turvallisuus	0	0	1	0	ei vertailutietoa
Aluekehitys	0	0	0	0	ei vertailutietoa
Tietoyhteiskunta	0	0	1	0	ei vertailutietoa

Tarkastelu kohdistui myös **kielteisten** vaikutusten arviointiin (taulukko 14 alla). Kielteisten seikkojen esille tuominen on tärkeää päätöksentekijöiden kannalta. Paitsi että se tuo vaikutusarviointiin luotettavuutta, se auttaa myös valmistautumaan haittoihin. Kielteiset arviot ovat olleet yleisimpiä julkistalouteen liittyvissä vaikutuksissa, ja sellaisina voidaan pitää esimerkiksi menojen kasvua tai resurssien leikkaamista. Julkistalouteen liittyvät kielteiset vaikutusten arvioinnit ovat lisääntyneet vuodesta 2012 vuoteen 2013. Viranomaisiin liittyvien kielteisten vaikutusten arviointi on vuonna 2013 puolestaan yleisempää kuin minään muuna tarkasteluvuonna. Myös kansalaisten asemaan kohdistuvien kielteisten vaikutusten arviointi on ollut vuonna 2013 yleisempää kuin muina tarkasteluvuosina. Sen sijaan yrityksiin kohdistuvien kielteisten vaikutusten arviointi on vuonna 2013 hieman vähäisempää kuin aiempina tarkasteluvuosina. Harvemmin arvioitujen vaikutusten kehityksestä ei ole mahdollista tehdä johtopäätöksiä.

Taulukko 14 Kielteisten vaikutusten arviointi vuosien 2005, 2009, 2012 ja 2013 hallituksen esityksissä

Kielteisten vaikutusten arviointi	2005	2009	2012	2013	2014
	%	%	%	%	%
Julkistalous	41	50	34	41	ei vertailutietoa
Kansantalous	0	0	1	3	ei vertailutietoa
Yritykset	17	22	21	18	ei vertailutietoa
Kotitaloudet	7	5	8	7	ei vertailutietoa
Viranomaiset	28	33	32	39	ei vertailutietoa
Kansalaisten asema	1	1	1	6	1
Työllisyys ja työelämä	1	1	3	3	ei vertailutietoa
Sosiaali- ja terveysvaikutukset	0	0	1	2	3
Lapset ja nuoret	0	0	0	1	1
Yhdenvertaisuus	0	0	0	1	1
Sukupuolten tasa-arvo	0	1	0	1	1
Kielelliset vaikutukset	0	0	0	1	ei vertailutietoa
Ympäristö	0	1	2	3	ei vertailutietoa
Rikostorjunta ja turvallisuus	0	0	1	1	ei vertailutietoa
Aluekehitys	0	1	0	2	ei vertailutietoa
Tietoyhteiskunta	0	0	0	1	ei vertailutietoa

5 YHTEENVETO

5.1 Tausta ja tavoitteet

Raportissa on vertailtu vuoden 2013 hallituksen esityksiin kirjattuja vaikutusarvioin- teja ja muita esitysten keskeisiä ulottuvuuksia (tavoitteet yleisesti, valmistelun orga- nisointi ja kytkökset Euroopan unioniin). Edellisessä vastaavassa raportissa paino- piste oli vuoden 2012 hallituksen esityksissä, ja niistä saatuja tuloksia suhteutettiin vuosien 2009 ja 2005 sekä jossain määrin vuosien 1998 ja 1994 hallituksen esityk- siin⁵⁰. Tämän raportin analyysit perustuvat samaan eri vuosien aineistoon, johon on lisätty tietoja vuodelta 2013. Saatavilla oli myös analyysi yhteiskunnallisten vaiku- tusten arvioinneista vuoden 2014 hallituksen esityksistä, mikä on otettu huomioon soveltuvin osin⁵¹.

Vuoden 2013 tarkastelua motivoi se, että aineiston keräämisvuodella suh- teessa hallituskauteen saattaa olla merkitystä tulosten kannalta. Voidaan esimer- kiksi ajatella, että laajimmat ja kiistanalaisimpaan lainvalmisteluun perustuvat hal- lituksen esitykset painottuvat hallituskauden loppuun ja päinvastoin ja että tällä olisi vaikutusta vaikutusten arviointiin. Nyt kaikki kolmelta tarkasteluvuodelta – 2005, 2009 ja 2013 – kerätyt hallituksen esitykset sijoittuvat eduskuntavaalien jäl- keen toiseen kokonaiseen vuoteen. Vuosi 2012, jota edellisessä raportissa erityi- sesti tarkasteltiin, oli tässä suhteessa poikkeava.

5.2 Lainvalmistelun perustiedot

Vuonna 2013 *säädösten määrä* oli suurempi kuin vuonna 2012, mikä oli odotetta- vaakin, sillä vuonna 2012 annettiin poikkeuksellisen vähän säädöksiä. Säädösten määrä lisääntyi edelleen vuonna 2014. *Lakiehdotusten määrä hallituksen esitystä* kohti on kasvanut tarkasteluvuosina vuoteen 2009 saakka, ja tästä edelleen vuo- teen 2013. Vuonna 2012 lakiehdotusten määrässä tapahtui kuitenkin pieni not- kahdus. *Pykälien määrä* on ollut tarkastelluista vuosista korkeimmillaan vuonna 2009, laskenut vuonna 2012 ja noussut taas hieman vuonna 2013. Hallituksen esitysten sivujen määrä on pysynyt suunnilleen samana. Edellä kuvattu lakiehdot- tusten ja pykälien määrän kasvu ovat vertailuaineiston valossa pitkän aikavälin trendejä. Vuoden 2012 esitysten suppeus muihin tarkasteluvuosiiin nähden johtu- neekin ainakin osin siitä, että kyseessä on vasta hallituskauden ensimmäinen ko- konainen vuosi.

Perusvalmistelun laajapohjaisuus on lisääntynyt vuodesta 2012 vuoteen 2013, kun tarkastellaan työryhmien osuuksia taikka virkatyövalmistelua, joka on kirjaus- ten mukaan tehty yhteistyössä oman hallinnonalan ulkopuolisen tahon kanssa. Tämäkin selittyy, ainakin osin, vuoden 2013 sijoittumisella hallituskauden toi- selle kokonaiselle vuodelle, sillä yllä todetun mukaisesti lainvalmisteluhankkeet olivat yleisesti ottaen hiukan laajempia vuonna 2013 kuin vuonna 2012. Työryh- mien valmistelemia esityksiä oli vuonna 2013 kuitenkin enemmän kuin minään muuna tarkasteluvuonna, joskaan erot eivät ole suuria verrattuna vuosiin 2009 ja

⁵⁰ Slant & Rantala 2013.

⁵¹ Ks. alaviitteet 7 ja 8.

2005. Myös laajapohjaista esivalmistelua oli vuonna 2013 huomattavasti enemmän kuin aikaisempina tarkasteluvuosina – melkein viidesosassa esityksiä. Toisaalta on huomioitava, että vuoden 2013 esitysten perus- ja esivalmistelun laajapohjaisuudessa *hallinnonalojen väliset erot ovat huomattavia*, millä on vaikutusta yleiskuvan muodostumiseen.

Euroopan unionin vaikutus kansalliseen lainsäädäntöön ei vuonna 2013 poikennut olennaisesti aiemmista tarkasteluvuosista. Esityksiä, joilla toteutetaan unionin asetus, oli hieman vähemmän kuin edellisinä tarkasteluvuosina, samoin kuin esityksiä, joilla ei ollut mitään EU-kytkentöjä. Direktiiviin tai puitepäättökseen transponointiin liittyviä esityksiä oli prosentuaalisesti saman verran kuin vuonna 2012, kuten myös esityksiä, joiden taustalla oli direktiivin tai puitepäättökseen lisäksi kansallisia sääntelytarpeita. Sen sijaan sellaisten esitysten määrä, joilla oli muunlainen liittymä unioniin, kasvoi hieman.

5.3 Vaikutusten arvioinnit

Yleisenä kehitystrendinä on ollut vaikutusarviointijaksojen pidentyminen. Vuonna 2013 vaikutusarviointijaksojen laajuus on kasvanut edelleen vuodesta 2012; etenkin laajempia kuin kolmen sivun vaikutusarviointeja on enemmän. Vastaavasti lyhimpien, korkeintaan puolen sivun mittaisten jaksojen määrä on vähentynyt. Vaikutusarviointijaksojen laajuuden pidentyminen on linjassa perusvalmistelun laajapohjaisuuden lisääntymisen kanssa, sillä työryhmän valmistelemassa esityksissä oli yleisesti ottaen pisimmät arviointijaksot ja pelkkänä virkatyönä valmistelluissa lyhimät. Arvioitujen vaikutuslajien määrässä ei ole havaittavissa selkeää trendiä lukuun ottamatta sitä, että vähintään neljää vaikutuslajia on arvioitu joka vuosi enemmän kuin aikaisemmin.

Kuten aiemminkin, vaikutusten arviointi painottuu julkistaloudellisiin vaikutuksiin, viranomaisvaikutuksiin ja yritysvaikutuksiin. Julkistaloudellisia vaikutuksia on arvioitu ja tunnistettu vuonna 2013 hieman harvemmin kuin vuonna 2012. Viranomaisvaikutusten arviointi ja tunnistaminen ovat lisääntyneet kunakin tarkasteluvuonna vuodesta 2005 alkaen. Yritysvaikutusten arviointi ja tunnistaminen ovat sen sijaan vähentyneet vuodesta 2009 (jolloin ne olivat korkeimmillaan) vuoteen 2012 ja edelleen vuoteen 2013.

Työllisyys- ja työelämävaikutuksia tunnistettiin vuonna 2013 selvästi harvemmin kuin aikaisempina tarkasteluvuosina. Kotitalouksiin kohdistuvien vaikutusten tunnistaminen on vähentynyt hieman vuodesta 2005 vuoteen 2012, ja siitä selkeästi vuoteen 2013. Kansalaisten asemaan kohdistuvien vaikutusten tunnistaminen on vähentynyt jonkin verran vuodesta 2012 vuoteen 2013, mutta pitkän aikavälin trendiä ei ole mahdollista erottaa. Ympäristövaikutusten tunnistaminen on pysynyt suunnilleen samalla tasolla kaikkina tarkasteltuina vuosina, mutta vuonna 2013 niitä tunnistettiin hieman useammin kuin vuonna 2012.

Muissa yhteiskunnallisissa vaikutuslajeissa arviointi on ollut kaikkina tarkasteluvuosina kokonaisuudessaan vähäistä, joten erot voivat olla satunnaisia. Yhdenvertaisuuteen kohdistuvia vaikutuksia tunnistettiin kuitenkin vuonna 2013 selvästi muita tarkasteluvuosia useammin, kun taas sukupuolten tasa-arvoon liittyvien vai-

kutusten ja kielellisten vaikutusten tunnistaminen on vähentynyt vuoden 2009 jälkeen.⁵² Sellaisten esitysten osuus, joissa ei ole tunnistettu lainkaan vaikutuksia, on ollut matala vuosina 2009 ja 2012, mutta se on noussut vuonna 2013.

Määrällisiä vaikutuksia on arvioitu eniten vuonna 2012 verrattuna vuosiin 2005, 2009 ja 2013. Määrällisiä yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia on arvioitu vuonna 2013 selvästi harvemmin kuin minään muuna tarkasteluvuonna. Ero vuosien 2012 ja 2013 välillä on mainittujen vaikutuslajien kohdalla huomattava. Julkistaloudellisia vaikutuksia on arvioitu määrällisesti harvemmin vuonna 2013 kuin kahtena edeltävänä tarkasteluvuonna (2012 ja 2009), mutta useammin kuin vuonna 2005. Muissa vaikutuslajeissa määrällisiä arvioita on tehty varsin harvoin, joten niiden kehityssuunnasta ei voida tehdä juurikaan päätelmiä.

Kielteiset vaikutusten arvioinnit ovat olleet kaikkina tarkasteluvuosina yleisimpiä julkistalouteen, viranomaisiin ja yrityksiin liittyvissä vaikutuksissa. Kielteisten vaikutusten arviointi on lisääntynyt hieman vuodesta 2012 julkistaloudellisten vaikutusten ja viranomaisvaikutusten luokassa. Myös kansalaisten asemaan kohdistuvien kielteisten vaikutusten arviointi on ollut havaittavasti yleisempää vuonna 2013 kuin muina vuosina, joskin edelleen harvinaista. Kielteisiä yritysvaikutuksia on arvioitu vuonna 2013 harvemmin kuin vuosina 2012 ja 2009, mutta hieman useammin kuin vuonna 2005. Kotitalouksiin kohdistuvien kielteisten vaikutusten arviointien määrä on pysytellyt kaikkina tarkasteluvuosina melko vakaana. Muissa vaikutuslajeissa kielteisiä vaikutuksia on arvioitu kaikkina tarkasteluvuosina hyvin harvoin.

Kokonaisuudessaan tuloksista ei voi vetää kovin rohkeita johtopäätöksiä sen suhteen, kuinka voimakas merkitys aineiston keräämisvuodella suhteessa hallituskauteen on ollut. Perusvalmistelun organisoinnin ja pykälien määrän suhteen vuosi 2012 näyttäytyy muihin vertailuvuosiin (2013, 2009 ja 2005) nähden jossain määrin poikkeavana. Lakiesitykset ovat vuonna 2013 myös laajempia ja laaja-alaisemmin valmisteltuja kuin vuonna 2012. Toisaalta vaikutusarviointien laajentuminen sekä sivumäärien että eri vaikutuslajien huomioinnin suhteen näyttäytyy yleisenä kehityssuuntana. Kaiken kaikkiaan muutokset eivät ole dramaattisia eivätkä heijastu yksiselitteisellä tavalla kokonaiskuvaan vaikutusten arviointien kehityksestä.

⁵² Vuonna 2014 sosiaali- ja terveysvaikutuksia ja sukupuolten tasa-arvoon liittyviä vaikutuksia on taas tunnistettu selvästi useammin kuin yhtenäkkään aiempaan tarkasteluvuonna.

LÄHTEET

- Ahtonen, Riitta & Keinänen, Anssi & Kilpeläinen, Mia (2011) Eduskunnan valio-kuntien näkemys lainvalmistelutyön laadusta. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 111.
- Cecot, Caroline & Hahn, Robert & Renda, Andera & Scheffler, Lorna (2008) An evaluation of the quality of impact assessment in the European Union with lessons for the US and the EU. *Regulation & Governance* (2008) 2, 405–424.
- European Commission (2009) Impact assessment guidelines. Sec (2009) 92.
- Hertin, Julia & Jacob, Klaus & Pesch, Udo & Pacchi, Carolina (2009) The production and use of knowledge in regulatory impact assessment – An empirical analysis. *Forest Policy and Economics* 11 (2009), 413–421.
- Kemiläinen, Mika & Keinänen, Anssi (2015) Yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnin laatu hallituksen esityksissä. Edilex 2015/26. www.edilex.fi/artikkelit/15344
- OECD: Finland. A New Consensus for Change. OECD Reviews of Regulatory Reform. Organisation for Economic Co-operation and Development 2003.
- OECD: Better Regulation in Europe. Finland. Organisation for Economic Co-operation and Development 2010.
- OECD: Recommendation of the council on regulatory police and governance 2012. OECD 2012.
- Hallituksen esitysten laatimisohteet. Oikeusministeriön julkaisu 2004:4.
- Oikeusministeriö: Säädösehdotusten vaikutusten arviointi. Ohteet. Oikeusministeriön julkaisu 2007: 6.
- Radaelli, Claudio (2009) Desperately Seeking Regulatory Impact Assessments. *Evaluation* 15 (1), 31–48.
- Rantala, Kati (2011) Lainvalmistelun laatu hallituksen kärkihankkeissa. Helsinki 2011: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 255.
- Rissi, Christof & Sager, Fritz (2013) Types of knowledge utilization of regulatory impact assessments: Evidence from Swiss policymaking. *Regulation & Governance* (2013) 7, 348–364.
- Slant, Outi & Rantala, Kati (2013) Vaikutusten arviointi ja lainvalmistelun perustietoja vuoden 2012 hallituksen esityksissä. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 122.
- Slant, Outi & Rantala, Kati & Kautto, Petrus (2014) Vaikuttavaa vaikutusarviointia? Vaikutusarvioinnin merkitys lainvalmisteluprosessissa. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 125.
- Tala, Jyrki (2006) Lainsäädäntötoiminnan kehityspiirteitä Suomessa 1985–2005, 13–86. Teoksessa Jyrki Tala & Marjukka Litmala (toim.) *Katsauksia Suomen lainsäädäntökehitykseen 1985–2005. Paremman sääntelyn toimintaohjelma. Osa 2.* Helsinki: Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 9/2006.
- Tala, Jyrki (2015) Laki ei ole ilmaishyödyke – Sääntelyn kustannusten ja niiden hillitsemisen tarkastelua. Hyväksytty julkaistavaksi Lakimies-lehdessä.

Muuttujaluettelo

LIITE 1

VUODEN 2013 HALLITUKSEN ESITYSTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

- 1) Hallituksen esityksen numero
- 3) Hallinnonala (valitse vain yksi)
 1. VNK (valtioneuvoston kanslia)
 2. UM (ulkoasiainministeriö)
 3. OM (oikeusministeriö)
 4. SM (sisäasiainministeriö)
 5. PLM (puolustusministeriö)
 6. VM (valtiovarainministeriö)
 7. OPM (opetusministeriö)
 8. MMM (maa- ja metsätalousministeriö)
 9. LVM (liikenne- ja viestintäministeriö)
 10. KTM (kauppa- ja teollisuusministeriö)
 11. STM (sosiaali- ja terveysministeriö)
 12. TM (työministeriö)
 13. YM (ympäristöministeriö)
- 4) Perustelusivujen lukumäärä (*Tarkoittaa sivulukua ennen lakiehdotusta.*)
- 5) Lakiehdotusten lukumäärä
- 6) Pykälien määrä
- 9) Kytkeä Euroopan unioniin (*voi valita useamman vaihtoehdon*) **(kaikkiin 0=ei, 1=kyllä)**
 - a) Pelkästään direktiivin (tai puitepäätöksen) transponointi
 - b) Taustalla direktiivi (tai puitepäätös) sekä kansallisia sääntelytarpeita
 - c) Toteutetaan unionin asetus
 - d) Muunlainen liittyminen unioniin (*esim. jonkin sektorin toimintapolitiikkaan, komission päätökseen, EU-tuomioistuimen ratkaisuun, EU-liitännäisiin sopimuksiin*)
 - e) Ei mitään EU-kytkentöjä
- 21) Mikä on esitetty esityksen päätavoitteeksi (*valitse vain yksi*)
 1. Sisällöllinen tavoite; liittyy tyypillisesti yhteiskuntaan/kansalaisyrittäisiin/ ympäristöön (*esim. rikollisuuden vähentäminen, oikeusturvan parantaminen, kestävä kehitys jne.*)
 2. Direktiivinen (tai puitepäätöksen) voimaansaattaminen
 3. Kansainväliset sopimukset
 4. Muu kotimainen lainsäädäntö/liittyy toiseen esitykseen
 5. Säästö

6. Hallinnon rationalisointi/järjestelmän selkeyttäminen/hallinnollisten menettelytapojen muuttaminen
7. Perustuslaillisuuteen/perusoikeuksiin liittyvä muutos (säädö-*tasoa!*)
8. Muu syy
9. Ei esitetty syytä

25) Onko arvioitu, ettei esityksellä ole mitään vaikutuksia (*valitse vain yksi*)

1. Todetaan, että esityksellä ei ole vaikutuksia
2. Esityksellä arvioidaan olevan korkeintaan vähäisiä vaikutuksia
3. Esityksellä arvioidaan olevan vaikutuksia (tulevat selvästi esille)
4. Vaikutuksista ei ole mainintaa

HUOM! Jos valittiin 1. tai 4., niin kohdat 26 – 97 ohitetaan ja jatketaan kohdasta 98 (paitsi: jos tekstissä ole yleisen kiellon lisäksi myös selvä maininta jostain tietystä vaikutuslajista, että siihen liittyviä vaikutuksia ei ole, niin silloin myös sitä koskeva kohta täytetään alla).

26) Onko arvioitu julkistaloudellisia vaikutuksia? (*valitse vain yksi*)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Vaikutukset valtion ja/tai kuntien talouteen/talousarvioon, julkistalouden rahoitukseen, valtion ja kuntien välisiin rahoitussuhteisiin tai kuntatalouteen.

Vaikutukset palveluiden ja sosiaaliturvan tasoon.

Vaikutukset julkisen sektorin työllisyyteen tai tuottavuuteen.

27) Jos on arvioitu julkistaloudellisia vaikutuksia, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

28) Onko esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia julkistalouteen? (**0=ei, 1=kyllä**)

29) Jos on esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia julkistalouteen, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

30) Onko arvioitu kansantaloudellisia vaikutuksia? (*valitse vain yksi*)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Vaikutukset hintoihin sekä tavaroiden ja palveluiden kysyntään.

Vaikutukset työmarkkinoihin.

Vaikutukset talouskehitykseen ja kansantalouden rakenteeseen.

31) Jos on arvioitu kansantaloudellisia vaikutuksia, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

32) Onko esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia kansantalouteen? (*valitse vain yksi*) **(0=ei, 1=kyllä)**

33) Jos on esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia kansantalouteen, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

34) Onko arvioitu yritysvaikutuksia? (*valitse vain yksi*)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Vaikutukset yritysten verotukseen, maksuihin tai tukiin.

Hallinnolliset kustannukset erilaisista ilmoitus-, lupa-, raportointi- tai rekisteröintimenettelyistä.

Vaikutukset yritysten väliseen kilpailuun ja markkinoiden toimivuuteen.

Vaikutukset uusien yritysten pääsyyn markkinoille.

Vaikutukset erityisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, uuden yritystoiminnan aloittamiseen tai yritysten kasvumahdollisuuksiin.

Edistääkö tai estääkö ehdotus yrittäjyyttä?

Vaikutukset yritysten investointeihin tai tk-toimintaan ja innovaatioihin.

Vaikutukset yritysten kv. kilpailukykyyn.

Kilpailukyky, yhteisöt.

35) Sisältääkö yritysvaikutusten arviointi vaikutusten arviointia kilpailukykyyn? (*valitse vain yksi*)

1. Kyllä, on arvioitu vaikutuksia kilpailukykyyn
2. Kyllä, ei ole todettu vaikutuksia kilpailukykyyn
3. Ei ole arvioitu

36) Jos on arvioitu yritysvaikutuksia, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

37) Onko esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia yrityksiin? **(0=ei, 1=kyllä)**

38) Jos on esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia yrityksiin, arviointi *(valitse vain yksi)*

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

39) Onko arvioitu vaikutuksia työllisyyteen ja työelämään? *(valitse vain yksi)*

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Vaikutukset työvoiman kysyntään tai tarjontaan.

Vaikutuksetöntekijöiden tai yritysten liikkuvuuteen.

Vaikutukset nuorten, pitkäaikaistyöttömien ym. erityisryhmien asemaan työmarkkinoilla.

Vaikutukset työnantajien asemaan,

Vaikutukset työolosuhteisiin, palkkaan, työturvallisuuteen, työehtoihin, koulutukseen.

Eläke, työttömyystuki.

40) Jos on arvioitu vaikutuksia työllisyyteen ja työelämään, arviointi *(valitse vain yksi)*

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

41) Onko esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen ja työelämään? **(0=ei, 1=kyllä)**

42) Jos on esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen ja työelämään, arviointi *(valitse vain yksi)*

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

43) Onko arvioitu vaikutuksia kotitalouksiin? *(valitse vain yksi)*

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Kaikkien tulonsaajien tai tiettyjen väestöryhmien aseman paraneminen tai heikentyminen.

Muutokset kulutuksessa.

Lainansaajat, eläkkeensaajat.

Etuudensaajat, velalliset, palkansaajat.

- 44) Jos on arvioitu vaikutuksia kotitalouksiin, arviointi (*valitse vain yksi*)
1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
 2. On täysin laadullinen
- 45) Onko esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia kotitalouksiin? (**0=ei, 1=kyllä**)
- 46) Jos on esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia kotitalouksiin, arviointi (*valitse vain yksi*)
1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
 2. On täysin laadullinen
- 47) Onko arvioitu vaikutuksia viranomaisten toimintaan?** (*valitse vain yksi*)
1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
 2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
 3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Vaikutukset viranomaisten keskinäisiin toimivaltasuhteisiin.

Vaikutukset valtion ja kuntien keskinäiseen tehtäväjakoon.

Vaikutukset viranomaisten tehtävien määrään, luonteeseen, menettelytapoihin tai palvelukykyyn.

Vaikutukset henkilöstön määrään tai asemaan.

Vaikutukset toimitiloihin tai laitteisiin.

Vaikutukset viranomaisten raportointi- tai selvitysvelvoitteisiin.

Lisääkö ehdotus viranomaisten hallinnollisia tehtäviä tavalla, joka haittaa viranomaisten varsinaista toimintaa?

- 48) Jos on arvioitu vaikutuksia viranomaisten toimintaan, arviointi (*valitse vain yksi*)
1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
 2. On täysin laadullinen
- 49) Onko esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia viranomaisten toimintaan? (**0=ei, 1=kyllä**)
- 50) Jos on esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia viranomaisten toimintaan, arviointi (*valitse vain yksi*)
1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
 2. On täysin laadullinen
- 51) Onko arvioitu ympäristövaikutuksia?** (*valitse vain yksi*)
1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
 2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
 3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Muutokset raaka-aineiden tai energian tarpeessa.

Muutokset energiamuotojen keskinäisissä suhteissa.

Vaikutukset valmistettavien tuotteiden määrään tai laatuun siten, että päästöjen, jätteiden, raaka-aineiden tai energian määrä muuttuu.

Vaikutukset asumisen tai teollisuuden sijoittumiseen.

Vaikutukset kuljetustarpeisiin ja eri liikennemuotojen keskinäisiin suhteisiin.

Vaikutukset ihmisten terveyteen ja elinoloihin; esim. päästöt tai meluhaitat.

Millaisia päästöjä syntyy ilmaan, vesistöön tai maaperään?

Vaikutukset jätteiden määrään ja käsittelyyn.

Vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen; kasvi- ja eläinlajeihin.

Vaikutus ilmastonmuutokseen.

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, kaupunkikuvaan tai kulttuuriperintöön.

52) Jos on arvioitu ympäristövaikutuksia, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

53) Onko esitetty (myös) kielteisiä ympäristövaikutuksia? (**0=ei, 1=kyllä**)

54) Jos on esitetty (myös) kielteisiä ympäristövaikutuksia, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

55) Onko arvioitu vaikutuksia kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa? (*valitse vain yksi*)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Vaikutukset perusoikeuksiin, kuten sopimusvapauteen tai taloudelliseen toimintavapauteen.

Vaikutukset ihmisten mahdollisuuksiin päättää perhe-elämästä.

Vaikutukset kansalaisten osallistumis- tai vaikuttamismahdollisuuksiin yhteiskunnassa.

Vaikutukset yhdistysten toimintaan.

Kansalaisyhteiskunta, koulutus, palveluiden saanti.

56) Jos on arvioitu vaikutuksia kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

57) Onko esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa? (**0=ei, 1=kyllä**)

58) Jos on esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

59) Onko arvioitu vaikutuksia yhdenvertaisuuteen? (*valitse vain yksi*)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

60) Jos on arvioitu vaikutuksia yhdenvertaisuuteen, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

61) Onko esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia yhdenvertaisuuteen? (**0=ei, 1=kyllä**)

62) Jos on esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia yhdenvertaisuuteen, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

63) Onko arvioitu vaikutuksia sukupuolten tai seksuaalisuuksien tasa-arvoon? (*valitse vain yksi*)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

64) Jos on arvioitu sukupuolivaikutuksia, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

65) Onko esitetty (myös) kielteisiä sukupuolivaikutuksia? (**0=ei, 1=kyllä**)

66) Jos on esitetty (myös) kielteisiä sukupuolivaikutuksia, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

67) Onko arvioitu vaikutuksia lapsiin/nuoriin? (valitse vain yksi)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

68) Jos on arvioitu vaikutuksia lapsiin/nuoriin, arviointi (valitse vain yksi)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

69) Onko esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia lapsiin/nuoriin? (0=ei, 1=kyllä)**70) Jos on esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia lapsiin/nuoriin, arviointi (valitse vain yksi)**

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

71) Onko arvioitu sosiaalisia ja terveysvaikutuksia? (valitse vain yksi)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Vaikutukset terveyskäyttäytymiseen ja kansantautien tärkeimpiin riskitekijöihin.

Vaikutukset terveystai sosiaalipalveluiden saatavuuteen.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin.

72) Jos on arvioitu sosiaalisia ja terveysvaikutuksia, arviointi (valitse vain yksi)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

73) Onko esitetty (myös) kielteisiä sosiaalisia ja terveysvaikutuksia? (0=e, 1=kyllä)**74) Jos on esitetty (myös) kielteisiä sosiaalisia ja terveysvaikutuksia, arviointi (valitse vain yksi)**

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

75) Onko arvioitu vaikutuksia rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen? (valitse vain yksi)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Vaikutukset ihmisten alttiuteen tehdä rikoksia.

Vaikutukset rikosten tekemisen helppouteen.

Vaikutukset viranomaisten mahdollisuuksiin saada tietoa rikoksista/selvittää rikoksia.

Vaikutukset pelastustoimeen.

Harmaa talous.

76) Jos on arvioitu vaikutuksia rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

77) Onko esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen? (**0=ei, 1=kyllä**)

78) Jos on esitetty (myös) kielteisiä vaikutuksia rikosentorjuntaan ja turvallisuuteen, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

79) Onko arvioitu aluekehitysvaikutuksia? (*valitse vain yksi*)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Vaikutukset eri alueiden yritysten toimintaedellytyksiin.

Vaikutukset palveluiden saatavuuteen eri alueilla.

Vaikutukset väestön muuttoliikkeisiin.

80) Jos on arvioitu aluekehitysvaikutuksia, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

81) Onko esitetty (myös) kielteisiä aluekehitysvaikutuksia? (**0=ei, 1=kyllä**)

82) Jos on esitetty (myös) kielteisiä aluekehitysvaikutuksia, arviointi (*valitse vain yksi*)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

83) Onko arvioitu tietoyhteiskuntavaikutuksia? (valitse vain yksi)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

Esimerkiksi:

Vaikutukset tietosuojaan.

Vaikutukset yhteiskunnan riippuvuuteen tietotekniikasta.

Vaikutukset tietoyhteiskuntapalveluihin ja niiden saatavuuteen.

84) Jos on arvioitu tietoyhteiskuntavaikutuksia, arviointi (valitse vain yksi)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

85) Onko esitetty (myös) kielteisiä tietoyhteiskuntavaikutuksia? (0=ei, 1=kyllä)**86) Jos on esitetty (myös) kielteisiä tietoyhteiskuntavaikutuksia, arviointi (valitse vain yksi)**

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

87) Onko arvioitu kielellisiä vaikutuksia? (valitse vain yksi)

1. Kyllä: on vaikutuksia (tulee selvästi esille)
2. Kyllä: ei ole vaikutuksia/ei merkittäviä (tai erityisiä/suoria) vaikutuksia tms.
3. Ei ole arvioitu

88) Jos on arvioitu kielellisiä vaikutuksia, arviointi (valitse vain yksi)

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

89) Onko esitetty (myös) kielteisiä kielellisiä vaikutuksia? (0=ei, 1=kyllä)**90) Jos on esitetty (myös) kielteisiä kielellisiä vaikutuksia, arviointi (valitse vain yksi)**

1. Sisältää ainakin yhden lukuarvon
2. On täysin laadullinen

Vaikutuksista vielä yleisesti:**91a) Koko vaikutusjaksossa tuotiin tunnistettujen vaikutusten osalta esille yhteensä (valitse vain yksi)**

1. Yksi edellä mainittu vaikutuslaji
2. Kaksi edellä mainittua vaikutuslajia
3. Kolme edellä mainittua vaikutuslajia
4. Neljä edellä mainittua vaikutuslajia tai enemmän
5. Ei arvioituja vaikutuksia

91b) Koko vaikutusjaksossa tuotiin *tunnistettujen ja "ei vaikutuksia"* -arviointien osalta esille yhteensä (*valitse vain yksi*)

1. Yksi edellä mainittu vaikutuslaji
2. Kaksi edellä mainittua vaikutuslajia
3. Kolme edellä mainittua vaikutuslajia
4. Neljä edellä mainittua vaikutuslajia tai enemmän

97) Kuinka laaja vaikutusjakso on (*valitse vain yksi*)

1. Korkeintaan yhden palstan (eli puoli sivua)
2. Korkeintaan yhden sivun
3. Korkeintaan kahden sivun
4. Korkeintaan kolmen sivun
5. Korkeintaan neljän sivun
6. laajempi kuin neljä sivua

Perusvalmistelu

1. Virkatyö
2. Virkatyönä yhteistyössä
3. Työryhmä
4. Komitea tai toimikunta
5. Ei mainintaa

Peruvalmistelu2

1. Virkatyö
2. Virkatyö (yhteistyössä), jossa laajapohjainen esivalmistelu
3. Virkatyönä yhteistyössä
4. Työryhmä
5. Komitea tai toimikunta
6. Ei mainintaa

99b) Jos esitys on valmisteltu virkatyönä yhteistyössä jonkin muun tahon kanssa, onko muu taho

1. Jokin muu hallinnon ala (esimerkiksi toinen ministeriö tai toisen hallinnon-alan virasto)
2. Jokin järjestö/liitto tai vastaava (järjestäytynyt kansalaistaso)
3. Sekä muun hallinnonalan, että järjestöjen/liittojen kanssa
4. Joku muu? Mikä

Liitetaulukoita

LIITE 2

Liitetaulukko 1a Valmistelutapa hallinnonaloittain

	Pelkkä virkatyö				Virkatyö, jossa laajapohjaista esivalmistelua				Virkatyö yhteistyössä			
	05	09	12	13	05	09	12	13	05	09	12	13
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
UM	36	40	62	63	7	0	0	25	7	20	8	0
OM	30	28	29	32	15	9	17	18	0	6	8	14
SM	36	64	36	10	7	18	27	40	14	9	9	10
PLM	33	80	75	0	33	0	25	0	0	0	0	0
VM	81	62	62	51	3	5	7	10	11	7	17	23
OKM/OPM	23	29	40	42	31	18	40	21	8	12	10	11
MMM	64	45	62	50	0	18	0	20	0	5	0	0
LVM	46	50	64	79	7	9	14	14	4	16	9	7
TEM/TM+KTM	20	29	44	33	13	4	22	26	20	29	0	15
STM	58	53	55	38	18	9	14	15	14	32	24	21
YM	69	62	67	64	8	8	11	27	23	15	0	0

Liitetaulukko 1b

	Työryhmä				Komitea tai toimikunta				Ei mainintaa			
	05	09	12	13	05	09	12	13	05	09	12	13
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
UM	0	0	15	13	0	0	0	0	50	40	15	0
OM	48	44	42	36	4	9	4	0	4	3	0	0
SM	43	9	18	40	0	0	9	0	0	0	0	0
PLM	33	0	0	100	0	0	0	0	0	20	0	0
VM	6	13	10	15	0	0	0	0	0	13	5	0
OKM/OPM	31	41	10	26	8	0	0	0	0	0	0	0
MMM	36	18	31	30	0	5	0	0	0	9	8	0
LVM	43	22	9	0	0	3	0	0	0	0	5	0
TEM/TM+KTM	33	39	22	22	13	0	0	4	0	0	11	0
STM	6	7	3	27	2	0	0	0	2	0	3	0
YM	0	8	22	0	0	0	0	9	0	8	0	0

Liitetaulukko 2 Vaikutusjakson laajuus hallinnonaloittain 2013

	Korkein- taan puoli sivua		Korkein- taan yksi sivu		Korkein- taan kaksi sivua		Korkein- taan kolme sivua		Korkein- taan neljä sivua		Laajempi kuin neljä sivua	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
VNK	2	50	2	50	0	0	0	0	0	0	0	0
UM	1	13	6	75	1	13	0	0	0	0	0	0
OM	9	41	2	9	6	27	4	18	0	0	1	5
SM	3	30	3	30	1	10	1	10	1	10	1	10
PLM	0	0	0	0	1	50	1	50	0	0	0	0
VM	13	33	8	20	6	15	4	10	5	13	4	10
OKM/OPM	4	21	3	16	3	16	3	16	4	21	2	11
MMM	5	25	2	10	2	10	2	10	7	35	2	10
LVM	7	50	3	21	2	14	1	7	0	0	1	7
TEM/TM+KTM	11	39	4	14	7	25	3	11	1	4	2	7
STM	12	35	8	24	8	24	2	6	1	3	3	9
YM	3	27	2	18	4	36	1	9	0	0	1	9
Yhteensä	69	33	43	20	40	19	22	10	19	9	17	8

Liitetaulukko 3 Vaikutusten tunnistaminen ja esilletuonti hallinnonaloittain 2013

	Yksi vaiku- tuslaji		Kaksi vai- kutustajia		Kolme vaiku- tuslajia		Neljä tai useampi vaikutustajia		Ei tunnis- tettuja vai- kutuksia	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
VNK	1	25	2	50	0	0	1	25	0	0
UM	1	13	3	38	1	13	2	25	1	13
OM	3	14	6	27	4	18	4	18	5	23
SM	2	20	1	10	2	20	4	40	1	10
PLM	0	0	0	0	1	50	1	50	0	0
VM	7	18	8	20	4	10	13	33	8	20
OKM/OPM	3	16	0	0	8	42	6	32	2	11
MMM	3	15	4	20	2	10	9	45	2	10
LVM	2	14	3	21	1	7	5	36	3	21
TEM/TM+KTM	4	15	7	26	5	19	8	25	4	15
STM	6	18	7	21	3	9	16	47	2	6
YM	1	9	2	18	3	27	3	27	2	18
Yhteensä	33	16	43	20	33	16	72	34	29	14

Liitetaulukko 4 Vaikutukset julkistalouteen hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	4	100	0	0	0	0
UM	0	0	7	88	1	13
OM	9	41	10	46	3	14
SM	6	60	2	20	2	20
PLM	1	50	1	50	0	0
VM	25	63	12	30	3	8
OKM	13	68	4	21	2	11
MMM	15	75	4	20	1	5
LVM	7	50	6	43	1	7
TEM	12	42	9	33	7	26
STM	23	68	9	27	2	6
YM	6	55	3	27	2	18
Yhteensä	120	57	67	32	23	11

Liitetaulukko 5 Vaikutukset kansantalouteen hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	1	13	2	25	5	63
OM	1	5	1	5	20	91
SM	0	0	0	0	10	100
PLM	0	0	0	0	2	100
VM	8	20	1	3	31	78
OKM	1	5	0	0	18	95
MMM	1	5	0	0	19	95
LVM	2	14	0	0	12	86
TEM	0	0	2	7	26	93
STM	2	6	1	3	31	91
YM	2	18	0	0	9	82
Yhteensä	18	9	7	4	185	87

Liitetaulukko 6 Yritysvaikutusten arviointi hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	4	50	0	0	4	50
OM	2	9	1	5	19	86
SM	0	0	0	0	10	100
PLM	0	0	0	0	2	100
VM	12	30	1	3	27	68
OKM	1	5	0	0	18	94
MMM	9	45	1	5	10	50
LVM	5	36	1	7	8	57
TEM	18	64	3	11	7	26
STM	12	35	1	3	21	62
YM	5	46	0	0	6	55
Yhteensä	68	32	8	4	134	64

Liitetaulukko 7 Vaikutukset kotitalouksiin hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	1	13	0	0	7	88
OM	1	5	0	0	21	96
SM	1	10	0	0	9	90
PLM	0	0	0	0	2	100
VM	8	20	0	0	32	80
OKM	2	11	0	0	17	90
MMM	3	15	0	0	17	85
LVM	1	7	0	0	13	93
TEM	2	7	0	0	26	93
STM	7	21	0	0	27	79
YM	2	18	0	0	9	82
Yhteensä	28	13	0	0	183	87

Liitetaulukko 8 Vaikutukset viranomaisten toimintaan hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	3	75	0	0	1	25
UM	2	25	5	63	1	13
OM	13	59	4	18	5	23
SM	8	80	2	20	0	0
PLM	2	100	0	0	0	0
VM	19	48	4	10	17	43
OKM	12	63	3	16	4	21
MMM	16	80	2	10	2	10
LVM	9	64	3	21	2	14
TEM	16	57	6	22	6	22
STM	16	47	2	6	16	47
YM	9	82	2	18	0	0
Yhteensä	126	60	33	16	52	

Liitetaulukko 9 Vaikutukset ympäristöön hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	1	13	3	38	4	50
OM	0	0	0	0	22	100
SM	0	0	0	0	10	100
PLM	1	50	0	0	1	50
VM	5	13	2	5	33	83
OKM	0	0	0	0	19	100
MMM	6	30	3	15	11	55
LVM	2	14	2	14	10	71
TEM	4	14	2	7	22	79
STM	2	6	2	6	30	88
YM	4	36	1	9	6	55
Yhteensä	25	12	15	7	170	81

Liitetaulukko 10 Vaikutusten arviointi kansalaisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	2	25	0	0	6	75
OM	6	27	0	0	16	73
SM	1	10	2	20	7	70
PLM	1	50	0	0	1	50
VM	4	10	1	3	35	88
OKM	3	16	0	0	16	84
MMM	4	20	1	5	15	75
LVM	2	14	0	0	12	86
TEM	5	19	0	0	23	82
STM	4	12	0	0	30	88
YM	1	9	0	0	10	91
Yhteensä	34	16	4	2	172	82

Liitetaulukko 11 Työllisyys- ja työelämävaikutusten arviointi hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	0	0	0	0	8	100
OM	0	0	0	0	22	100
SM	1	10	0	0	9	90
PLM	0	0	0	0	2	100
VM	5	13	0	0	35	88
OKM	2	11	0	0	17	90
MMM	0	0	1	5	19	95
LVM	2	14	0	0	12	86
TEM	3	11	0	0	25	89
STM	8	24	0	0	26	77
YM	0	0	0	0	11	100
Yhteensä	21	10	1	0	188	90

Liitetaulukko 12 Sosiaali- ja terveysvaikutusten arviointi hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	0	0	1	23	7	88
OM	0	0	0	0	22	100
SM	0	0	0	0	10	100
PLM	0	0	0	0	2	100
VM	5	13	0	0	35	88
OKM	2	11	0	0	17	90
MMM	1	5	1	5	18	90
LVM	0	0	1	7	13	93
TEM	0	0	1	4	27	96
STM	8	24	0	0	26	77
YM	1	9	0	0	10	91
Yhteensä	17	8	4	2	189	90

Liitetaulukko 13 Lapsiin ja nuoriin kohdistuvien vaikutusten arviointi hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	0	0	0	00	8	100
OM	2	9	0	0	20	91
SM	0	0	0	0	10	100
PLM	0	0	0	0	2	100
VM	2	5	0	0	38	95
OKM	5	26	0	0	14	74
MMM	1	5	1	5	18	90
LVM	0	0	0	0	14	100
TEM	0	0	1	4	27	96
STM	4	12	0	0	30	88
YM	0	0	0	0	11	100
Yhteensä	13	6	2	1	195	93

Liitetaulukko 14 Yhdenvertaisuuteen kohdistuvien vaikutusten arviointi hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	1	13	1	13	6	75
OM	3	14	0	0	19	86
SM	2	20	0	0	8	80
PLM	0	0	0	0	2	100
VM	3	8	0	0	37	93
OKM	4	26	1	5	13	68
MMM	3	15	1	5	16	80
LVM	1	7	0	0	13	93
TEM	1	4	2	7	25	89
STM	7	21	0	0	27	79
YM	1	9	0	0	10	91
Yhteensä	27	13	5	2	178	85

Liitetaulukko 15 Vaikutukset sukupuoleen tai seksuaalisuuksien tasa-arvoon hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	1	13	0	0	7	88
OM	1	5	0	0	21	96
SM	1	10	4	40	5	50
PLM	1	50	1	50	0	0
VM	1	3	2	5	37	93
OKM	1	5	3	16	15	79
MMM	1	5	0	0	19	95
LVM	0	0	0	0	14	100
TEM	0	0	3	11	25	94
STM	0	0	2	6	32	94
YM	0	0	0	0	11	100
Yhteensä	7	3	16	8	187	89

Liitetaulukko 16 Kielellisten vaikutusten arviointi hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	0	0	0	0	8	100
OM	1	5	0	0	21	96
SM	1	10	0	0	9	90
PLM	0	0	1	50	1	50
VM	1	3	0	0	39	98
OKM	0	0	0	0	19	100
MMM	1	5	0	0	19	95
LVM	0	0	0	0	14	100
TEM	0	0	1	4	27	96
STM	0	0	0	0	34	100
YM	0	0	0	0	11	100
Yhteensä	4	2	2	1	204	97

Liitetaulukko 17 Rikosten torjuntaan ja turvallisuuteen liittyvien vaikutusten arviointi hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	1	25	0	0	3	75
UM	1	13	0	0	7	88
OM	5	23	0	0	17	77
SM	1	10	0	0	9	90
PLM	1	50	0	0	1	50
VM	4	10	0	0	36	90
OKM	0	0	0	0	19	100
MMM	1	5	0	0	19	95
LVM	0	0	0	0	14	100
TEM	3	11	0	0	25	89
STM	1	3	0	0	33	97
YM	0	0	0	0	11	100
Yhteensä	18	9	0	0	192	91

Liitetaulukko 18 Aluekehitysvaikutusten arviointi hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	0	0	0	0	8	100
OM	0	0	0	0	22	100
SM	0	0	0	0	10	100
PLM	1	50	0	0	1	50
VM	1	3	0	0	39	98
OKM	2	11	0	0	17	90
MMM	1	5	1	5	18	90
LVM	1	7	0	0	13	93
TEM	3	11	0	0	25	89
STM	3	9	0	0	31	91
YM	1	9	0	0	10	91
Yhteensä	13	6	1	1	196	93

Liitetaulukko 19 Tietoyhteiskuntavaikutusten arviointi hallinnonaloittain 2013

	Tunnistettu		Ei vaikutuksia		Ei arvioitu	
	N	%	N	%	N	%
VNK	0	0	0	0	4	100
UM	0	0	0	0	8	100
OM	0	0	0	0	22	100
SM	0	0	0	0	10	100
PLM	0	0	0	0	2	100
VM	2	5	0	0	38	95
OKM	0	0	0	0	19	100
MMM	1	5	1	5	18	90
LVM	1	7	0	0	13	93
TEM	0	0	1	4	27	96
STM	1	3	0	0	33	97
YM	1	9	0	0	10	91
Yhteensä	6	3	2	1	202	96

Liitetaulukko 20 "Ei vaikutuksia" -arvioinnit vaikutuslajeittain vuosina 2005, 2009, 2012 ja 2013

	2005	2009	2012	2013
	%	%	%	%
Julkistalous	35	27	29	32
Kansantalous	1	1	3	4
Yritykset	3	3	5	4
Kotitaloudet	2	2	4	0
Viranomaiset	14	6	16	16
Kansalaisten asema	0	2	4	2
Työllisyys ja työelämä	0	1	3	0
Sosiaali- ja terveysvaikutukset	1	0	1	2
Lapset ja nuoret	0	0	1	1
Yhdenvertaisuus	2	1	1	2
Sukupuolten tasa-arvo	6	3	5	8
Kielelliset vaikutukset	1	0	0	1
Ympäristö	8	3	7	7
Rikosten torjunta ja turvallisuus	1	0	1	0
Aluekehitys	1	1	2	1
Tietoyhteiskunta	1	0	1	1

Liitetaulukko 21 Vaikutusten tunnistaminen eri tavoitekategorioidissa

	Sisällölliset tavoitteet		Direktiivi tai puitepäättös		Kv-sopimus		Hallinnon rationalisointi		Säästö	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Julkistalous	61	79	12	32	0	0	20	56	23	89
Kansantalous	7	9	2	5	3	15	0	0	5	19
Yritykset	34	44	16	42	7	35	5	14	5	19
Kotitaloudet	14	18	4	11	1	5	2	6	6	23
Viranomaiset	52	68	24	63	4	20	27	75	13	50
Kansalaisten asema	16	21	8	21	2	10	5	14	3	12
Työllisyys ja työelämä	13	17	2	5	1	5	2	6	3	12
Sos. ja terv.	10	13	3	8	0	0	1	3	3	12
Lapset ja nuoret	11	14	0	0	0	0	2	6	0	0
Yhdenvertaisuus	14	18	6	16	1	5	4	11	1	4
Tasa-arvo	5	7	0	0	1	5	0	0	1	4
Kielelliset	1	1	1	3	0	0	1	3	1	4
Ympäristö	10	13	5	13	2	10	4	11	3	12
Rikokset ja turvallisuus	10	13	2	5	3	15	2	6	1	4
Aluekehitys	9	12	1	3	0	0	2	6	1	4
Tietoyhteiskunta	4	5	1	3	0	0	1	3	1	4